

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV ARCHITEKTURY

PANELOVÉ SÍDLIŠTĚ A TRVALÁ UDRŽITELNOST

PREFABRICATED HOUSING AND SUSTAINABILITY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Kristýna Orságová

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.

BRNO 2024

Zadání bakalářské práce

Ústav: Ústav architektury
Studentka: **Kristýna Orságová**
Vedoucí práce: **Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.**
Akademický rok: 2023/24
Studijní program: B0732A260006 Městské inženýrství

Děkan Fakulty Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma bakalářské práce:

Panelové sídliště a trvalá udržitelnost

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě části - analytickou a návrhovou. Kdy analytická bude analyzovat současný stav a poznání na vybrané lokalitě. Návrhová část ukáže možná hypotetická řešení.

Cíle a výstupy bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je navrhnout možná řešení k trvalé udržitelnosti panelových sídlišť. Návrh by měl být založen na třech pilířích udržitelnosti a doplněn o možné nové řešení či přístupy.

Seznam doporučené literatury a podklady:

ÚP řešené lokality

výškopis obce

historické mapy obce

Městské inženýrství nejen pro městské inženýry. ISBN: 978-80-88265-39-9

urbanistická literatura: J. Gehl, J. Jehlík, C. Sitte, J. Jacobs..

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku.

V Brně, dne 5. 10. 2023

L. S.

doc. Ing. arch. Juraj Dulenčín, Ph.D.
vedoucí ústavu

Ing. arch. Tomáš Pavlovský, Ph.D.
vedoucí práce

prof. Ing. Rostislav Drochytka, CSc., MBA, dr. h. c.
děkan

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na panelové sídliště v České republice jako symbolu masového bydlení, analyzuje jeho vliv na město a zkoumá možnosti a výzvy spojené s jejich trvalou udržitelností v dnešní době. V analytické části se zabývá historickým vývojem panelových sídlišť jako celku, principy a modely trvalé udržitelnosti. V návrhové části jsou tyto prvky spojeny a použity na návrh revitalizace daného panelové sídliště.

KLÍČOVÁ SLOVA

Panelový dům, panelové sídliště, urbanismus, udržitelnost, životní prostředí, revitalizace, kvalitní prostor, veřejný prostor, soukromý prostor, hierarchizace prostoru

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the panel housing estates in the Czech Republic as a symbol of mass housing, analyzes their impact on the city, and explores the possibilities and challenges associated with their long-term sustainability in today's context. The analytical part examines the historical development of panel housing estates as a whole, the principles, and models of sustainability. In the design part, these elements are interconnected and utilized in a proposal for the revitalization of a specific panel housing estate.

KEYWORDS

Panel house, panel housing estate, urbanism, sustainability, environment, revitalization, quality space, public space, private space, spatial hierarchy.

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

ORSÁGOVÁ, Kristýna. *Panelové sídliště a trvalá udržitelnost*. Brno, 2024. Dostupné také z: <https://www.vut.cz/studenti/zav-prace/detail/157125>.
Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav architektury. Vedoucí práce Ing. arch. Tomáš Pavlovský Ph.D.

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ A LISTINNÉ A ELEKTRONICKÉ FORMY ZÁVĚŘEČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že elektronická forma odevzdané bakalářské práce s názvem *Panelové sídliště a trvalá udržitelnost* je shodná s odevzdanou listinnou formou.

V Brně dne 24. 5. 2024

Kristýna Orságová
autor práce

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI ZÁVĚŘEČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem *Panelové sídliště a trvalá udržitelnost* zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 24. 5. 2024

Kristýna Orságová
autor práce

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji svému vedoucímu práce Ing. arch. Tomáši Pavlovskému, Ph.D. za cenné rady a trpělivost při zpracování této práce. Dále děkuji celé své rodině za pomoc a podporu nejen v přípravě práce, ale během celého studia na vysoké škole. Svou práci bych chtěla věnovat mému tatínkovi, který před nedávnem náhle odešel a na tomto sídlišti strávil své mládí.

OBSAH

1. ÚVOD	11
1.1. CÍL PRÁCE	12
A ANALYTICKÁ ČÁST	13
2. PANELOVÉ SÍDLIŠTĚ.....	13
2.1. DEFINICE A POPIS	13
2.2. PERIODIZACE PANELOVÝCH DOMŮ	14
2.2.1. Dřevní fáze	14
2.2.2. Fáze socialistického realismu	15
2.2.3. Pionýrská fáze	15
2.2.4. Krásná nebo také humanistická	16
2.2.5. Technokratická fáze	16
2.2.6. Fáze pozdních krásných a postmodernistických sídlišť.....	17
2.3. HISTORIE A VÝVOJ SÍDLIŠŤ	18
2.4. PRINCIPY PLÁNOVÁNÍ SÍDLIŠŤ	25
2.5. VEŘEJNÝ A POLOVEŘEJNÝ PROSTOR	27
2.6. SOUKROMÝ A POLOSOUKROMÝ PROSTOR	29
3. TRVALÁ UDRŽITELNOST A JEJÍ DEFINICE	31
3.1. PRINCIPY A MODELY TRVALÉ UDRŽITELNOSTI	36
3.2. METODA TŘÍ PILÍŘŮ	36
3.2.1. Ekonomický pilíř.....	37
3.2.2. Ekologický pilíř	39
3.2.3. Sociální pilíř	41
4. SHRUTÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI	44
B. NÁVRHOVÁ ČÁST	45
5. VÝBĚR LOKALITY PRO ROZBOR	45
6. ROZBOR SOUČASNÉHO STAVU SÍDLIŠTĚ KORYČANSKÉ PASEKY	48
6.1. PANELOVÉ DOMY	49
6.2. OBČANSKÁ VYBAVENOST	51
6.3. SOUKROMÍ A BEZPEČNOST NA SÍDLIŠTI	52

6.4. VEŘEJNÁ ZELEŇ	55
6.5. DOPRAVA A PARKOVÁNÍ.....	56
7. POUŽITÍ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI V ROZVOJI ÚZEMÍ.....	58
7.1. EKONOMICKÝ PILÍŘ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI	60
7.2. SOCIÁLNÍ PILÍŘ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI	62
7.3. EKOLOGICKÝ PILÍŘ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI.....	67
8. ZÁVĚR	73
9. SEZNAM ZDROJŮ.....	75
10. SEZNAM OBRÁZKŮ	79

1. ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá základními informacemi o panelových sídlištích a trvalé udržitelnosti. Analyzuje a navrhuje jejich strukturu za účelem snížení dopadu na životní prostředí a zlepšení klimatu.

Panelová sídliště představují jedinečný urbanistický fenomén, který ovlivnil podobu městského prostředí po celé Evropě. Tyto obytné komplexy, postavené převážně v období poválečného rozvoje ve druhé polovině 20. století, vznikaly v reakci na rostoucí potřebu rychle a masově zajišťovat bydlení pro narůstající populaci, především pro pracující obyvatelstvo. S příchodem panelových sídlišť se však často pojí otázky ohledně jejich udržitelnosti, dlouhodobého vlivu na životní prostředí a kvalitu života obyvatel.

Základním stavebním kamenem panelových sídlišť jsou prefabrikované betonové panely, které umožňují rychlou a efektivní výstavbu. Tyto obří bloky vytvářely specifickou architekturu a daly sídlištím často stereotypní vzhled. Právě tato homogenita v designu a struktuře vyvolává otázky týkající se estetiky a sociálního prostředí.

Sídliště také často čelí otázkám ohledně energetické účinnosti a environmentální udržitelnosti. Zastaralé izolační materiály, energeticky náročné systémy vytápění, chlazení a nedostatek zeleně mohou představovat výzvy v kontextu současných standardů pro udržitelné bydlení. Jak mohou panelová sídliště přejít k moderním standardům energetické efektivity a jakým způsobem mohou být tyto obytné komplexy přizpůsobeny současným ekologickým trendům, se zabývá tato práce.

1.1. CÍL PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je souhrnné zhodnocení stavu panelových sídlišť v kontextu trvalé udržitelnosti. Jejich následná revitalizace vyplývá z posouzení a vyhodnocení vlivu na zhoršující se klimatickou změnu.

A. ANALYTICKÁ ČÁST

2. PANELOVÉ SÍDLIŠTĚ

Panelové sídliště tvoří v zemích střední Evropy významný fenomén. [1] Jako nová forma bydlení se začaly na našem území objevovat převážně od konce 2. světové války a dá se říci, že jejich vzhlas stále přetrvává. V té době bylo potřeba reagovat na růst populace a proces urbanizace (stěhování lidí do měst za prací). Hlavní motivace pro stavbu byla spojena s potřebou rychlého a levného bydlení. Města se musela rychle přizpůsobit trendu hromadného bydlení. Panelová sídliště se tak stala symbolem modernity a rychlého rozvoje měst. Výstavba byla spojena s ideologií socialismu a snahou o vytvoření rovného a dostupného bydlení pro všechny občany a často čelila kritice spojené s architektonickou a urbanistickou stránkou nebo také sociálními dopady na společnost. V současné době bydlí na sídlištích cca 1/3 domácností v ČR. Urbanizace vedla k přelidňování měst, zvyšovaly se problémy s hygienou a docházelo k epidemiím.

Rozvoj a regenerace, popřípadě revitalizace sídlišť představuje v naší zemi velké a stále aktuálnější téma. Z důvodu zvyšování počtu sociálních problémů a vyloučených lokalit se ze sídlišť stěhují obyvatelé postupně do jiných částí města. Postupem času se začalo přemýšlet i o návaznosti městských bloků a veřejných prostranství. Je důležité řešit je jako systémy, tj. jako hierarchizovanou síť, která má svá vymezená centra a základní lineární prvky.[1]

2.1. DEFINICE A POPIS

Pro definici a pochopení si musíme pojem rozdělit. Panelové sídliště se skládá z panelových domů a sídliště jako celku. Panelový dům neboli „panelák“ je

dům vybudovaný z prefabrikovaných panelů určených pro hromadné bydlení. [2] Panel tvoří základní stavební kámen celého objektu. Sídliště je souhrnný název používaný pro místo dlouhodobě obývané lidmi. [3] Pod tímto názvem se skrývá i nová satelitní zástavba. Na sídlišti se objevují z velké části panelové domy v různých typech a tvarech, malá obchodní centra, veřejná střediska, parky a různé formy vzdělávání. Panelové sídliště jsou součástí velkých i menších měst a z převážné části obsahují jen stavby pro bydlení a budovy občanské vybavenosti[4]. Jejich nedílnou součástí jsou i veřejná prostranství, které obsahují všechna sídliště bez rozdílu.

2.2. PERIODIZACE PANELOVÝCH DOMŮ

Vývoj panelových sídlišť v českých zemích se dá podle knížky Paneláci 2, Historie sídlišť v českých zemích 1945-1989 rozdělit od 40. let 20. století do šesti fází. [5]

2.2.1. Dřevní fáze

Řadí se zde celky vybudované po skončení 2. světové války. Sídliště jsou rozvolněné, mají mezi sebou spousty neřešeného veřejného prostoru, hlavně zeleně. Absence uzavřených prostranství a vymezení ulic mezi budovami má původ ve strachu státu ohledně zdraví obyvatel. Na sídlišťích té doby bydleli podle avandgardistů¹ lidé, kterým měla patřit budoucnost, a to dělníci a proletariát² [5]. Budovy jsou zděné, nepříliš vysoké a mají stejný počet pater [5]. Jejich výstavba byla financovaná pouze v případě, pokud zapadala do dvouletého hospodářského plánu, který vstoupil v platnost v 50. letech 20.století. Na sídlišťích najdeme obchody nebo restaurace [4].

¹ Umělecká skupina, která je pro danou oblast průkopnická.

² Občan nemající pozemky.

2.2.2. Fáze socialistického realismu

Budovy jsou stavěny v první polovině padesátých let, jsou striktně navržené, a proto je bereme jako předchůdce současných sídlišť. Metodou jejich plánování se stala typizace, a tak se práce architektů snížila na zasazování typizovaných domů do terénu. Existovaly typizační sborníky, ve kterých se dalo pracovat s plochou bytů nebo počtem jejich místností, jeho podstata však platila při plánování až do roku 1989 [5]. Domy byly nejčastěji čtyřpodlažní, s šikmými střechami a měly honosné římsy, profilované šembrány³, konzoly nebo balkony. Hlavními rysy urbanismu v socialistickém realismu je monotónnost a symetrie [4]. Na budovách s občanskou vybaveností se mohou objevit výtvarná díla.

2.2.3. Pionýrská fáze

V druhé polovině 50. letech 20. století vznikají celopanelové domy, kdy tvoří panel základní stavební hmotu celého objektu a to vnitřní i vnější nosný systém. Domy mají různou formu dispozice (deskové, věžové) a různý počet podlaží (5, 7, a 11 podlaží). Budovy mají přiznané spáry kryté lisénami⁴, ploché střechy a jejich fasády mají převážně bílou barvu. Staví se zde promyšlenější stavby a jejich montáž je rychlejší. Objevují se zde rozdílné výšky budov podle polohy a funkce v souboru [4]. Budovy o více patrech jsou postaveny v řadě s více vchody, což vytváří ucelené komplexy. Restaurace nebo obchody jsou nejčastěji přízemními budovami v centru. V 60. letech 20. století se na našem území objevila první myšlenka zprůměrnění staveb. To se projevovalo tím, že se začaly vyrábět panelové prefabrikáty v továrnách nazývaných Prefa [5]. S novým nápadem v tomto období přišel architekt František Jech, který měl

³ Ozdobný prvek, který rámuje okna nebo dveře na fasádě.

⁴ Dekorativní lišta.

v plánu postavit budovu s železobetonovým skeletem, na který by se upevňovaly panely [5].

2.2.4. Krásná nebo také humanistická fáze

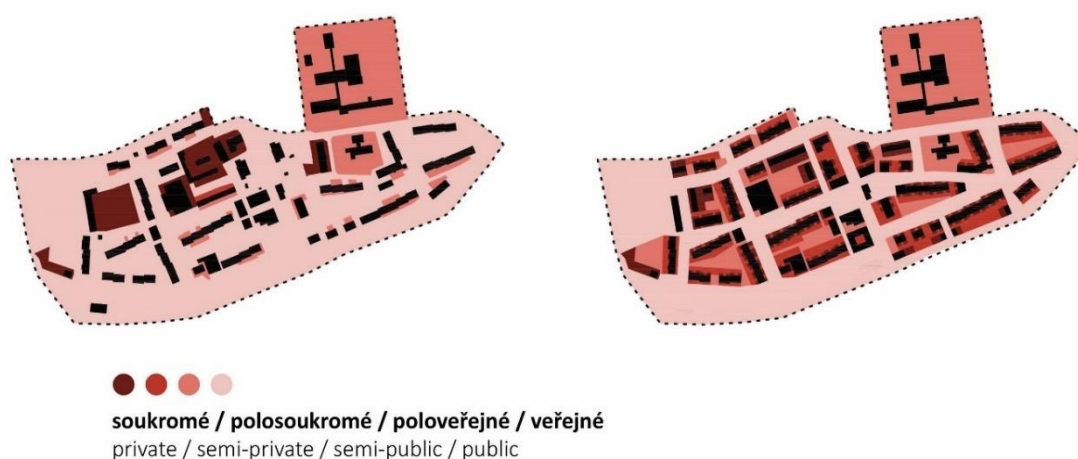
Nazývá se i vrcholnou fází, díky volnější politické atmosféře v 60. letech 20. století je v této době kladen důraz spíše na kvalitu, než kvantitu [5]. Upouští se od výstavby velkých urbanistických celků, budovy se začínají volně zasazovat do terénu. Budovy jsou k sobě přistavěny do pravoúhlých nebo jiných zajímavých tvarů. Partery jsou v bytových domech jen výjimečně, většinou mají své budovy. Obyvatelstvo se začíná zajímat o životní prostředí a jeho kvalitu na sídlišti. Začalo se více přemýšlet nad myšlenkami volného času obyvatel, jeho trávení ve veřejném prostranství a jeho následná úprava pro tyto účely.

2.2.5. Technokratická fáze

V 70. letech byl tlak na výstavbu tak velký, že se to na výstavbě sídlišť podepsalo. Na prvním místě se objevila kvantita nad kvalitou. Nová sídliště získávala šedivý a monotónní, tím se jim postupně ztrácel věhlas. Byl kladen také velký důraz na typizaci a obliba panelových sídlišť mezi obyvateli rychle ubývala. Velkým východiskem v projektování se stala ekonomická stránka věci. Architekti a pracovníci stavebních firem pracovali s nechutí a stála za tím normalizace. Ta ovládala proces od plánování, až po samotnou výstavbu. Pro jednodušší kontrolu si stát určil pouze pár typů výškových domů. Při výstavbě se využíval tzv. jeřábový urbanismus, kdy tehdejší uspořádání domů určovaly dráhy jeřábů, z důvodu pracnosti jeho stěhování. Jednota, citová prázdnota a vizuální uniformita budov vyvolává v člověku pocit nejistoty a odcizení [5].

2.2.6. Fáze pozdních krásných a postmodernistických sídlišť

80. léta 20. století jsou naplněna kritikou výstavby panelových sídlišť i ze stran architektů. Podle expertů se sídliště staly jednotvárné a chybělo jim zpracování veřejného prostoru. Od pozdních 70. let 20. století se objevovaly myšlenky přidat k betonovým prefabrikovaným dílcům kovové, cihlové nebo dřevěné prvky [5]. Objevuje se hierarchizace prostoru, tedy jeho členění na veřejný a soukromý sektor. Tvoří se hlavní ulice, náměstí, spojuje se jejich propojení. Udává se stejná uliční čára všem budovám, tím se omezí nevyužitý prostor před panelovými domy a prostor před nimi se oplotí pro soukromé potřeby obyvatel daného domu [4].

Obrázek 1. Ukázka hierarchizace prostoru dle míry soukromí, sídliště Karlovy Vary
(Zdroj: [31])

2.3. HISTORIE A VÝVOJ SÍDLIŠŤ

V předchozí podkapitole byla nastíněna periodizace vývoje panelových domů podle knihy *Paneláci 2, Historie sídlišť v českých zemích 1945–1989*. Neméně důležitá je i historie sídlišť jako celku. V době svých začátků sídliště představovalo významný milník v migraci obyvatel nebo jako místo pro ubytování chudých a sociálně vyloučených obyvatel. Rozmáhala se železniční doprava a různé průmyslové odvětví. Lidé se stěhovali z venkova do větších měst za prací. Koncepce sociálního a hromadného bydlení se objevuje v 19. století ve středoevropském prostoru.

Na úplném počátku byl zánik hradeb a vznik otevřených tradičních měst. Po vlně revolucí v roce 1848 se začaly hradby bourat. V Anglii byla uzákoněna povinnost „zajišťovat veřejnou bytovou výstavbu“ [6]. Průkopníkem se stal v roce 1815 Robert Owen, který navrhl bydlení na družstevním principu. Později bylo v Anglii v roce 1850 postaveno město pro dělníky, kde se nacházel kostel, veřejné lázně, škola a chudobinec s parkem. Nejvýraznější realizací té doby je familistéra⁵, dílo průmyslníka Charlese Fouriera, který nechal v letech 1859-1870 vystavit vedle továrny Godin tři obytné bloky se školou, školkou, jeslemi, divadlem, prádelnou, veřejnými lázněmi a ekonomatem⁶, který byl od domovů oddělen parkem. Budovy byly postaveny po předloze francouzského paláce Versailles. V každém bloku byl centrální dvůr, jehož rozloha dosahovala až k 1000 m² [7]. Ostatní obyvatelstvo města tento typ bydlení odsuzovalo a považovalo ji za sektu.

⁵ Samostatný bytový komplex vytvořený J.B.A. Godinem pro dělnickou třídu

⁶ Forma směnného obchodu

Obrázek 2. Familistéra, Francie (Zdroj: [32])

Nejstarší formou hromadného bydlení je zaměstnanecká výstavba v 19. století. Zde se objevují společné prvky s budoucími sídlišti. Další vývoj byl závislý na pokroku ve výstavbě a tím se stal posun v prefabrikaci. První betonový panelový systém byl patentován ve Velké Británii v roce 1901. Tato technologie se poprvé použila v roce 1904 v Liverpoolu. Ve výstavbě sídlišť se objevil beton, který se v 19. století využíval výhradně na základy. Později byl patentován ocelový beton (vyztužený ocelovými pruty), který v budoucnu velmi usnadnil realizaci bytových domů [6].

Hnutím, které výrazně ovlivnilo bytovou výstavbu bylo hnutí zahradních měst. Příkladem mohou být některá anglická zahradní města, která nejsou příliš velká, ale jsou zcela urbanisticky soběstačná. Tato satelitní města měla odlehčit nápor velkým městům. Pospolu tvořila celky, které utvářely společenství a vyráběly si jen to, co samy spotřebovaly. Potřebou měst bylo i vzdělávání pro obyvatele, které usnadňovalo následnou péči o nově vybudované obytné celky. Aby mohlo město správně fungovat, je velikost města omezena na 32 000 – 58 000 obyvatel [6]. Tehdejší hospodářská krize ukázala, že je výstavba zahradních měst příliš nákladná a začalo se uvažovat o vícepodlažních objektech s několika obytnými jednotkami. Před válkou

a v období 2. sv. války se stavělo málo budov pro hromadné bydlení, tudíž bylo nutné tento problém řešit. V zemích západního bloku nekladli na výstavbu vícepodlažních budov takovou váhu, jako v zemích východního bloku. V západním bloku sice začali s hromadnou výstavbou dříve, v 50. a 60. letech 20.století, ve východním až v 70. a 80. letech 20. století, a to zahrnovalo bydlení pro všechny obyvatele.

Od 10. let 20. století se u nás objevovaly zděné dělnické, zaměstnanecké a úřednické kolonie. Měly řádkovou zástavbu s postavením do bloků a byly doplněny o vícebytové vily [4]. Mnohé jsou již zbourány, některé ale získaly statut kulturní památky. K nejstarším souborům patří Kotěrova dělnická kolonie v Lounech z roku 1913.

Obrázek 3. Kotěrova dělnická kolonie Louny (Zdroj: [33])

30. a 40. léta jsou u nás představovány zděnou řádkovou výstavbou pro chudé obyvatelstvo. V parteru se výjimečně objevují obchody nebo jiná občanská vybavenost. Domy jsou čtyřpodlažní, mají ustupující poslední podlaží a převážně pavlačovou formu.

Raná 40. léta jsou typická pro německou výstavbu zaměstnaneckých sídlišť s domy o dvou podlažích, které měly v parteru svých domů podloubí pro přístup do vnitřních prostranství. Kompaktní zástavbu zastřešovaly strmé sedlové střechy, průčelí zdobily balkony a římsy. Nejčastěji se vyskytují v bývalých Sudetech.

Obrázek 4. Německé sídliště Šídlovec, Ostrava (Zdroj: [34])

Velká část stávajícího bydlení v panelových domech byla postavena v rozmezí 40 let od roku 1950. S lety po válce se spojují nařízení o hromadné výstavbě v jednotném stylu. Výstavba, která doposud probíhala, se začala zvětšovat. Podle názorů architektů se musela celá realizace sídlišť stát jednodušším jak v oblasti stavebních, tak projektových prací [5]. Komunisté znárodnili stavební podniky, projekční kanceláře a zrušili stavební družstva [6]. Začaly se stavět ansábl⁷. V té době přijala vláda závazek postavit přes milion bytů do roku 1970, tento požadavek se však nedařilo splnit. Kvůli velkému problému v plnění hospodářského rozpočtu stát povolil vybudování nových stavebních bytových družstev. Stavební družstva realizovala v té době asi

⁷ Přenesený pojem ze Sovětského svazu, označuje charakteristickou zástavbu socialistického realismu s historickými prvky.

polovinu všech bytů, stát jich vystavěl asi čtvrtinu, o zbytek se postaraly podniky a soukromníci. Dobrým příkladem je věžový dům Hadovka v pražských Dejvicích.

Obrázek 5. Věžový dům na Hadovce, Praha - Dejvice (Zdroj: [35])

Kolem let 1970 mluvíme o technokratické fázi, kterou v dnešní době vnímáme spíše jako katastrofickou. Panelové domy té doby mají velké množství společných rysů. Může za to role státu, která byla v té době objednavatelem, projektantem, dodavatelem i stavitelem zároveň, a tudíž si dokázala celou výstavbu sama regulovat. Bytové domy jsou neoriginální, neestetické a naprosto bez nápadu [8]. Jediným cílem této doby bylo postavit co nejvíce domů v co nejkratším čase. V celé historii se při hromadné výstavbě nepostavilo více domů než právě v této době. Hromadná výstavba ze 70. let tvoří 90 % všech nových bytových jednotek [6]. Začaly se tvořit velká sídliště, která mají funkci samostatných měst např. pražský komplex Severního a Jižního města.

Obrázek 6. Letecký pohled na sídliště Jižní město - Praha (Zdroj: [36])

Vrchol panelové výstavby se objevil ve fázi pozdních krásných a postmodernistických sídlišť v 80. letech 20. století, kdy byty tvořily 98, 8 % nově postavených bytových jednotek [6]. Socialistické bydlení v České republice existovalo ve 4 typech vlastnictví, kdy se zde objevily byty státního bydlení, bydlení socialistického podniku, družstevní a soukromé. Bydlení podniku spočívalo ve výstavbě pro dělníky a zaměstnance z továren a firem ve městě. Nejvýznamnějším příkladem zaměstnanecké výstavby je sídliště v Odolené Vodě, které bylo vybudováno díky výstavbě firmy Areo Vodochody.

Obrázek 7. Sídlíště Odolená Voda (Zdroj: [37])

Po roce 1989 došlo k rychlému utlumení výstavby panelových sídlišť. Příčinou byla restrukturalizace politického systému a sídliště tak ztratila svou inženýrsko-dodavatelskou základnu [1]. Nastalo období velké kritiky a negativních názorů na již postavené sídliště.

Obrázek 8. Letecký snímek sídliště Ďáblice, Praha (Zdroj: [38])

Státní výstavba původně sloužila jako bydlení pro socialisticky vlivné zaměstnance. Mezi ně patřili zaměstnanci např. armády nebo policie. Díky přidělování bytů, kterou měl pod taktovkou Národní výbor, se vyskytovaly příležitosti ke korupci. Z tohoto důvodu žila v počátcích na panelových sídlištích převážně sorta střední třídy obyvatel. V pozdějších letech se preferovanější skupinou staly mladé rodiny s dětmi a mladé dělnické rodiny, bylo tedy potřeba sídliště rozšiřovat.

V 90. letech 20. století se po sametové revoluci začaly byty převádět do soukromých vlastnictví, to zapříčinilo problém s údržbou a modernizací sídlišť. Pravomoc se přenesla na vlastníky jednotek a ti si začali stěžovat na náročnou údržbu. Restituce se v 90. letech vyhnula bytovému fondu, vlastníci si mohli byty svévolně směňovat.

Bytové domy mohou mít různá dispoziční řešení, které se s průběhem vývoje hromadné výstavby měnily. Většina bytových domů je postavena jako

schodišťový nebo chodbový dům. V menší míře se u nás objevuje typ terasových nebo mezonetových bytů, stejně jako dům pavlačový [4].

2.4. PRINCIPY PLÁNOVÁNÍ SÍDLIŠŤ

Součástí základních principů při plánování dnešních sídlišť je jeho návaznost na trvalou udržitelnost. Základem je kvalitní a moderní návrh budovy, kam spadá její jednoduchost, komfort, zodpovědné plánování dispozic na straně investora při volbě např. velikosti budovy/bytu na daném území. Pro správné plánování sídlišť a vytvoření kvalitního prostoru je klíčovým řešením brát sídliště jako celek, nikdy ne jednotku, a také ho tak řešit. Z urbanistického hlediska jsou sídliště velmi křehkým územím a vyžadují, aby se o ně veřejná správa a stát staral. Město potřebuje hledat dlouhodobá řešení pro jeho udržitelnost a sounáležitost s moderními pokroky, trendy a požadavky. Důležitou myšlenkou pro správné fungování sídliště jako celku je správné rozdělení odpovědnosti za daná území a určení struktury sídliště (hierarchizace prostoru). Je nutné si určit náplň veřejných prostranství a jejich požadovanou funkci v budoucnu. V České republice by měly principy pro plánování kvalitních sídlišť zahrnovat obecné návrhy na výstavbu s ohledem na aktivní pohyb ve veřejném prostoru, sociální a věkovou různorodost obyvatelstva a budoucí strategii rozvoje.

Celky z 60. let 20. století se začaly označovat jako humanistické, tvůrci se je snažili postupně zlepšovat a zosobňovat. Trnem v oku pro kritiky byla v té době i absence městského charakteru neboli veřejného prostoru pro život obyvatel. Od 80. let 20. století se v Československu začal používat termín regenerace, ve smyslu ozdravení a humanizace, ve smyslu polidštění [4]. Revitalizace je k pojmu regenerace v dnešní době brána jako synonymum [4]. Regenerace může vycházet z původního návrhu a záměru sídliště, doplnit

jeho nedokončené části projektů a realizovat tato opatření. Princip regenerace může také celý původně zamýšlený koncept změnit a přenastavit podle současných požadavků na kvalitní bytovou výstavbu a veřejná prostranství [4]. Jakékoli zásahy však musí být kvalitně promyšleny, a je nutno je koordinovat a řešit i v širších souvislostech.

V dnešní době je pozitivní a chtěnou proměnou sídlišť oprava obvodových plášťů budov, tím se zlepšuje jejich technický stav a zmenšuje se jeho energetická náročnost, např. na vytápění jednotlivým obyvatelům. K dalším aspektům zkvalitnění prostoru patří modernizace technické infrastruktury celého území, atraktivní řešení parkovacích ploch, předcházení problémům s přehříváním území nebo revitalizace nefunkčních staveb a vybudování např. komunitních center v oblasti.

Z celkového pohledu se musí ke každému sídlišti přistupovat jinak. Každé z nich bude mít jiná kritéria se zohledněním geografické polohy, zastavěnosti území, věku a sociálního začlenění obyvatel, vzdělanosti, požadavků na výstavbu, popř. potřebu revitalizace [9]. Při plánování nového využití je potřeba zvážit ekonomickou stránku města a sociální aspekty řešeného území. Je důležité si určit ve kterých oblastech se může prostranství rozvíjet. Nová výstavba sídlišť a residenčních čtvrtí by se měla odkazovat na trvalou udržitelnost, která bude popsána níže. Prostory by měly být vzdušné s použitím obnovitelných materiálů při výstavbě. Navrácení zeleně do měst bude mít za následek zlepšení stavu životního prostředí, a to je v principu udržitelnosti žádoucí.

Jednou ze skvělých myšlenek plánování sídlišť je výstavba pouze bytových domů a hlavních ulic. Obyvatelé by si našem vytvořili vlastní trasy, které by jim nejvíce vyhovovaly a ty by pak mohlo město zrealizovat a vydláždít.

Omezilo by se tím zbytečné financování stezek, které nejsou nijak zvlášť vytížené.

2.5. VEŘEJNÝ A POLOVEŘEJNÝ PROSTOR

Veřejným prostorem myslíme veřejné prostranství, které je přístupné veřejnosti a je vlastněno státem nebo obcí [10]. Zákonná definice dle zákona č.128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) říká: *„Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru“* [11].

Je to prostor, kde se odehrává život určité komunity, do kterého máme všichni zákonnou možnost vstoupit, pobývat v něm a vzniká v něm interakce mezi jeho uživateli. Veřejný prostor se neustále vytváří a mění. Kvalitu života na sídlištích může určovat i kvalita veřejných prostranství, která tam vytváří jedinečnou atmosféru, má svou vlastní identitu a je vnímána všemi, kdo se na daném místě pohybuje. Veřejné prostory jsou každodenní součástí života obyvatel. Je nutné, aby byly všechny prvky veřejného prostoru jako zeleň, zpevněné plochy, budovy občanské vybavenosti... vnímány komplexně a byly ve vzájemné harmonii.

Je nutné, aby se v něm prolínaly funkční, rekreační a společenské aktivity a bylo možno v něm provozovat kvalitní společenské aktivity, které zahrnují hrající si děti, zdravení, a konverzaci [12]. Kvalitně navržený veřejný prostor vybízí k potřebě sociálního kontaktu. Kvalitu společenského prostředí v daném sídlišti (v sousedství) lze získat i z pozorování a poslouchání děje kolem nás. Z chování a interakce ostatních dokážeme vyčíst různé informace, díky kterým se osoba, kterou potkáváme na ulici nestává pouze cizí osobu, ale „známou osobu“ [12].

V případě kvalitně navrženého veřejného prostoru se bude prostor dobře rozvíjet a nebude potřeba brzká regenerace území. Veřejná prostranství jsou vizitkou každého sídla [4]. Kvalita se odvíjí od doby založení sídliště, stavebníka, míře společenského charakteru, věku obyvatel, okolí sídliště nebo zadaných preferencí při jeho výstavbě. Jednotlivé prvky použité v prostranství se liší v každém městě, části města nebo v jednotlivých sídlištích. Důležitou součástí sídliště jsou zpevněné plochy prostranství, tvorba zeleně a rekreačních ploch, možnosti parkování a kulturní vyžití obyvatel. V dnešní době se zaměřujeme na jejich revitalizaci a navrácení věhlasu, jakou měly při výstavbě. Existují i poloveřejné prostory, jako průchozí vnitrobloky nebo menší obytné ulice, vnímané místními obyvateli jako „vlastní teritorium“. Obyvatele daného území je mohou využívat pro výsadbu květin, umístění soukromé lavičky pro rekreaci nebo dětského hracího prvku [13]. Veřejný prostor musí být uzpůsoben tak, aby tam obyvatelé chtěli trávit svůj volný čas. Prostoru však nemůže být příliš, sídliště pak působí neosobně a příliš otevřeně. Příkladem kvalitního zpracování veřejného prostoru můžeme najít v Praze 8, kde se revitalizoval park a náměstí v centrální části sídliště Bohnice u obchodního centra a kulturního domu Krakov (viz. Obr. 9.). Na příkladu jde vidět volné přecházení z různých funkcí na sídlišti, nově vybudované propustné chodníky, výsadba stromů pro vytvoření stínů korunami stromů, přístupové lávky a pobytové schody. Na území jsou využívány recyklovatelné materiály např. dřevo na pobytových schodech nebo štěrk na pochozích plochách. Právě pobytové schody pobízí k socializaci obyvatel a společenským aktivitám, které prohlubují vztahy v dané sociální komunitě.

Velkou váhu veřejného prostoru má jeho kvalita zpracování, vybavenost, čistota a údržba. O tzv. zbytkový prostor se jedná, pokud je to prostor pouze

pro přecházení např. do práce, do školy a obyvatelé nemají chuť se v něm zastavit, přečíst si knížku nebo komunikovat s okolními kolemjdoucími. Pokud nastane nějaký defekt v území, např. špatná kvalita chodníků nebo nečistoty ze stromů, je to potřeba uklidit a vyřešit. Město nebo správce daného území má povinnost tyto nedostatky napravit.

Pokud se však sejdou tyto nedostatky na vícero místech, nastává problém, kdy není v silách správce toto zabezpečit a území začne postupně chátrat.

Obrázek 9. Revitalizace centrální části sídliště Bohnice, Praha (Zdroj: [39])

2.6. SOUKROMÝ A POLOSOUKROMÝ PROSTOR

Prostory soukromé nemusí být pohledově rozděleny, mohou však přiléhat k jednotlivým budovám, např. předzahrádky [13]. Slouží obyvatelům domu a mohou být i v jejich správě z hlediska údržby daného území.

Další variantou je polosoukromý prostor, kam mohou mít za určitých okolností přístup i lidé z široké veřejnosti [13]. Z širšího hlediska se jedná o prostor spadající do soukromého majetku, který však plní funkci veřejného prostoru. Daná hierarchizace prostoru, rozdělení ploch spravovaných

městem a převedení zodpovědnosti za své pozemky vlastníkům bytů, poskytovatelům veřejných služeb nebo zájmovým spolkům, může vést ke zlepšení života mezi budovami a jejich následnému jednoduššímu pocitovému rozlišení. Pro člověka to vytvoří pocit bezpečí a lepší orientaci v prostoru.

Obrázek 10. Předzahrádky u domů v Petržalke, Slovensko (Zdroj: [40])

3. TRVALÁ UDRŽITELNOST A JEJÍ DEFINICE

Aby mohla být trvalá udržitelnost správně pochopena, je zapotřebí si definovat základní pojmy. Mezi prvními si určíme, co znamená udržitelný rozvoj a jeho tři pilíře. Zákon č.17/1992, § 6 uvádí definici takto: *„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“* [14] Stavební zákon č.183/2006 Sb. se o udržitelnosti zmiňuje v rámci cílů územního plánování v § 18 *„Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.“* [15] Všechny tyto definice se dají podložit metodou tří pilířů a je mezi nimi nutná rovnováha. Každá z nich má svá specifika a pro dosažení kvalitního a udržitelného souboru bydlení je nezbytné je všechny dodržovat.

Přírodní zdroje by měly být využívány s rozvahou a plánem na jejich zachování a obnovu. S tím souvisí myšlenka na budoucí generaci obyvatel, která by měla mít stejné existenční možnosti jako současní obyvatelé planety. Je důležité, aby si lidé uvědomovali dopad jejich počínání na životní prostředí i ekonomiku, tím pádem na budoucí generaci lidstva. Principy se tedy týkají jak samotných staveb, přes využívání přírodních zdrojů, uspořádání zástavby až po sounáležitost a spolu zapojení obyvatel do rozhodování [9].

Trvalá udržitelnost je taková, která zařídí kvalitní život pro potřeby naše i budoucích generací. Je to druh rozvoje, který se snaží zmírnit dopady dosavadního lidského jednání na naši planetu. Potřeba udržet náš svět udržitelný se v posledních letech zařadila mezi primární problémy našeho světa. Každá země má své problémy jak s ohledem na změnu klimatu, růst populace, nárůst hladu nebo neúrodnost půd, proto bylo v roce 2015 přijato Organizací spojených národů 17 Cílů udržitelného rozvoje [16]. Tyto cíle jsou výzvou všem členským státům a smyslem je jejich přispění k usměrnění vývoje společnosti pro prospěch generací budoucích [17].

Obrázek 11. Cíle udržitelného rozvoje podle OSN, (Zdroj: [41])

Jedná se o program na následujících 15 let (do roku 2030), u nás v České republice se tento dokument přijal jako ČR 2030. Je to klíčový dokument pro zlepšení kvality života, který obsahuje šest klíčových oblastí. Jsou tam oblasti jako globální rozvoj, dobré vládnutí, lidé a společnost, hospodářský model, odolné ekosystémy, obce a regiony. Všechny tyto oblasti mají za úkol řešit zlepšování kvality života obyvatel, správné rozdělení veřejných financí do rozvoje měst a jeho částí, předejití zhoršování stavů půd a biodiverzity⁸, zadržování vody v krajině, adaptaci na růst populace a zodpovědné využívání

⁸ Jedná se o rozmanitost života na zemi.

území, prosazování národní priority na globální úrovni nebo naslouchání hlasu obyvatel při rozhodování o věcech veřejných [18].

Ke změnám poškozujícím udržitelný rozvoj území může patřit extenzivní zastavování území [9]. Jedná se o přílišné zastavování „zelených luk“ namísto využívání již nepoužívaných prostranství, známé jako brownfieldy. To má za následek narušení ekologické funkce na daném území a změnu charakteru území. Přesídlení způsobuje změny mikroklimatu a nutnost vybudování nových stavebních objektů a sítí, což vytváří velký tlak na ekonomickou stránku správce daného území [9]. Dalším příkladem může být úpadek využití zastavěného území, který zapříčiňuje nárůst věku obyvatel, oslabuje zde kupní sílu a nájemníci se stěhují do atraktivnějších míst, tudíž začíná dané území chátrat [9]. Pokud je na území absence základní infrastruktury, má to negativní vliv na všechny tři pilíře udržitelnosti.

Cesta k trvalé udržitelnosti je podmíněna kvalitou veřejné správy spravující dané území, kterou se obecně zabývá Agenda 21, v České republice proces Místní Agenda 21. Jedná se o jeden ze základních dokumentů schválených OSN pro zavádění a organizaci udržitelného rozvoje na regionálních úrovních. Místní úřady jsou lidem nejbližší ze státní správy a tak sehrávají velkou roli právě ve výchově veřejnosti formou osvěty na různých akcích a workshopech s tematikou v této oblasti a také napomáhají a podporují dosažení udržitelného rozvoje [19]. Státní správa prostřednictvím opatření zkvalitňuje veřejné vybavení a mobiliář a řeší strategické plánování a řízení. V České republice se daří principy Místní Agendy 21 aplikovat v rámci asociace místních správ, známou jako Národní síť Zdravých měst ČR [20]. Tato databáze dělí města do tří skupin - začátečníci, pokročilí a šampioni. Na tento seznam se dostalo i město řešené v návrhové části této práce, Rožnov

pod Radhoštěm, které má od roku 2022 titul šampion v tématu Strategického řízení [21].

Aplikování principů Místní agendy 2030 se z hlediska ekonomické stability státu nestihne do tohoto roku zrealizovat. Velkou ránou pro českou ekonomiku byl v roce 2020 výskyt virového onemocnění SARS-CoV-2 a následný začátek války na východě. V této době se uzavřely obchody a některý průmysl, stát tudíž neměl takový přísun financí, jako předtím. ČR je závislá na uhlí, díky jeho spalování vzniká elektrická energie a teplo. Při přechodu na udržitelné zdroje do roku 2030 nám zbývá 6 let. Tato změna by byla pro stát moc rychlá a nákladná. Díky ekonomické situaci a zadlužení státu si Česko nemůže dovolit vynaložit tak velké finance, aby se stát stál plně soběstačnou a udržitelnou zemí.

Největší důraz by měl být kladen na podporu rodiny, propojení vývoje a vzdělání v Česku. Rodina je základní společenskou jednotkou pro dobře fungující společnost jako celku [22]. V dnešní době je podpora pro rodiny nedostatečná a jedinci dávají přednost kariéře před založením vlastní rodiny. Pomoci by mohlo budování více pracovních míst s flexibilní pracovní dobou, možnosti výkonu práce z domova nebo vybudování dětských skupin, aby mohli rodiče vydělávat na chod rodiny [22].

Dalším milníkem je vzdělání, a to zajišťuje každému přístup k osobnímu rozvoji a jsou potřebné pro růst v osobním i profesním životě [23]. Jedinec se pak může zapojit do řešení problémů ve společnosti a jeho názory budou brány jako podnět pro nápravu. Jeho cílem by měla být výchova občanů k rozvoji jejich vlastních kompetencí, aby si každý našel „své místo“ a dělal to, co jej baví. Systém vzdělávání je v ČR zastaralý a to, co by měla dnešní mladá generace umět, se liší od toho, co je ve vzdělávacích stanovách. Bylo by dobré

zapracovat na dovednostech v oblasti chování, známé jako soft-skills⁹. Proměna vzdělávacího systému je závislá na kvalitních vyučujících a lektorech [23]. Pro jejich vzdělání je nutné na ně vyhradit dostatečně velké zdroje financování.

Celková vyspělost ekonomiky se dá v zemi ukázat na schopnosti pracovat se zdroji, tedy jeho využitím a mírou recyklace. Musíme se soustředit na prodlužování životnosti výrobků a jejich opakovaném využití pro jiný účel, tím podpoříme a rozšíříme myšlenku oběhového hospodářství [24]. V České republice se navrhuje čím dál více přírodě blízkých opatření, a to za účelem zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody. Dále je potřeba zmírnit extrémní přívalem srážky a s tím spojenou erozi půdy [24]. Tomu zabráníme tím, že do území navrhujeme navrácení koryt řek do jeho původních tras, mokřady a další dlouhodobá opatření pro zpomalení a zachycení vody v krajině. Krajinu je dobré rozčlenit na menší území pomocí stromořadí a vegetace pro podporu biodiverzity a navrácení rozmanitosti druhů rostlin a živočichů [24].

Sounáležitost všech obyvatel s přírodou, s ohledem na ekonomickou stránku území a sociální skupiny, které zde žijí, je základním předpokladem pro udržitelný rozvoj. Lidé od nás budou odcházet do jiných zemí, kde budou lepší podmínky jak pro život, tak pro profesní kariéru. Náš stát tak bude ztrácet schopnost konkurovat ostatním zemím, protože budou odcházet schopní a vzdělaní obyvatelé, kteří jsou pro rozvoj země a jeho ekonomické stability zásadní.

⁹ Tzv. měkké dovednosti jedince, patří zde schopnosti komunikovat s ostatními, společně jednat a pracovat, být samostatným, být kreativní a empatický...

3.1. PRINCIPY A MODELY TRVALÉ UDRŽITELNOSTI

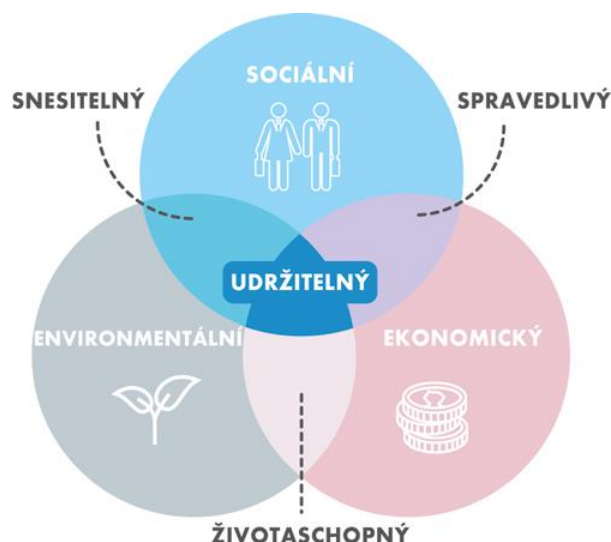
Jak je popsáno výše, trvalá udržitelnost se dělí do tří základních principů. Systém se odvolává také na rozvoj podle Brundtlandové, kdy je smyslem naplňování lidských potřeb [9]. To je podmíněno ekonomickou stránkou věci, protože kvalitní ekonomika způsobí i kvalitnější život obyvatelům. Bez obyvatel, tedy sociální složky, by ekonomika nefungovala. Ekonomika ani společnost by nemohla existovat bez životního prostředí. Z tohoto hlediska vyplývá jejich nutná návaznost. Při disparitním¹⁰ vývoji území, tedy nerespektování rovnoměrnosti mezi třemi pilíři, narůstají rozdíly mezi kvalitou života v jednotlivých částech území [9].

Zájmem člověka je žít v pestrém a vyváženém prostředí, které je schopen se s vnějšími změnami vyrovnat. Podmínky života na zemi jsou podmíněny přístupem ke kvalitní pitné vodě, obživě, energií a čistému vzduchu [9]. Proto je v zájmu všech naplňovat cíle trvalé udržitelnosti a nedovolit vyčerpání možností planety.

3.2. METODA TŘÍ PILÍŘŮ

Metodika těchto pilířů vznikla k usnadnění uvažování o udržitelném rozvoji a zahrnuje tři pilíře, ekonomický, ekologický a sociální. Jejich cíle můžeme pojmut jako kapitál, který u ekonomického pilíře tvoří finance a jejich využití, u ekologického jsou to zdroje energie a užitek z nich, půda a její využití a u sociálního se bavíme o kapitálu v podobě soudržnosti společnosti nebo jejich společné kultuře [9]. Jejich propojení je důležité pro fungování celé planety a jejich udržení stejně tak.

¹⁰ Nepoměr nebo nestejněsměrné rozdělení poměru mezi jednotlivými složkami.

Obrázek 12. Pilíře udržitelného rozvoje a jejich propojení (Zdroj: [42])

3.2.1. Ekonomický pilíř

Jak již bylo řečeno, ekonomický pilíř je úzce spojen s pilířem sociálním. Bez společnosti by ekonomika neexistovala. Taky se dá říct, že bez zdravého životního prostředí nemůže fungovat silná ekonomika. V dnešní době se harmonie mezi ekonomickým prospěchem a ostatními pilíři neudrží, vždy je to na úkor jednoho z nich [17]. V našich silách je však zmírňovat a eliminovat dopady našich činností na planetu a tím tuto nerovnost postupně srovnávat. Ekonomický pilíř se zajímá o vývoj mezinárodního obchodu, rozvoj regionů a organizaci vývoje vzhledem k ostatním pilířům a také zajišťuje ekonomickou stránku veškerých věcí, financovaných z veřejných, ale i soukromých financí (finance obce). Úroveň ekonomické vyspělosti státu nebo území závisí na přírodním bohatství dané země nebo lokality. Mezi reálné cíle zlepšení ekonomického pilíře lze zařadit hledání úspor ve výrobě nových výrobků a množství spotřebovaného materiálu bez vlivu na kvalitu výrobku, zbytečně velkého množství odpadu z výroby a hledání možnosti znovupoužití při recyklaci [25]. Dále se tam může

vyskytovat zlepšení organizace při investování a kvalitnější hledání projektů pro investice a rozvoj.

Jednou z podmínek udržitelného ekonomického vývoje je hospodářský rozvoj území. Ten pojednává o postupném přizpůsobování se měnícím podmínkám. Může být kvalitativní nebo kvantitativní [9]. Kvalitativní spočívá v přeměně podmínek pro kvalitnější produkci a využívání zdrojů. Kvantitativní řeší růst ekonomického produktu území na úrovni státu, obce, nebo jiného určitého celku [9]. Míru hospodářského rozvoje lze hodnotit dvěma ukazateli. Prvním je vznik pracovních příležitostí v daném území, druhým je investování do produktivních oblastí se záměrem budoucího nárůstu bohatství pro dané společenství [9]. Pro hospodářský rozvoj území jsou důležité vnitřní neboli vlastní a vnější podmínky, které ovlivňují dané hospodaření. Vnitřními podmínkami myslíme ekonomický potenciál území a ten lze ještě rozdělit do čtyř základních okruhů. *Přírodní zdroje*, u kterých se zjišťuje jejich dostupnost a kvalita tamního prostředí, *lidské zdroje*, kde řešíme možnost pracovních příležitostí a morálku [9]. Třetím okruhem je *infrastruktura*, která se zabývá rozvojem inženýrských sítí, dopravních spojení a občanskou vybaveností a jako poslední *právní zázemí*, do kterého spadá kvalita a možnosti územně správního orgánu pro rozvoj myšlenky trvalé udržitelnosti a motivaci obyvatel pro zlepšení podmínek na daném území [9]. Vnějšími podmínkami se rozumí ovlivnění hospodářského vývoje na daném území událostmi, které se stávají na úrovni regionální nebo globální. Může se jednat o růst cen, zvýšení nezaměstnanosti, snížení poptávky nebo zrušení výroby. Tyto procesy mohou určovat, co se v hospodaření daného území odehrává. Pokud nastane velký vliv vnějších podmínek, není možno k nim rychle přizpůsobit i vnitřní podmínky [9]. Ty by totiž ve velké míře zvyšovaly tzv. transakční

náklady na přeměnu zaměření daného rozvoje a změnu v tom, kam dané finance územně samosprávného celku povedou [9].

Cílem lidstva je vybudovat takovou ekonomiku, která vytváří zisk, ale je prospěšná i pro budoucí generace. Kladným posunem společnosti by bylo ve větší míře využívání cirkulární ekonomiky, namísto lineární. Smyslem cirkulární ekonomiky je snaha uzavírat materiální funkční cykly výroby, čerpání energie z obnovitelných zdrojů a vytváření udržitelných produktů [26].

Obrázek 13. Schéma cirkulární ekonomiky (Zdroj:[26])

3.2.2. Ekologických pilíř

Také se mu říká environmentální pilíř. Jeho cílem je sledovat, jak se společnost jako celek chováme k životnímu prostředí a zacházíme s ním. Bohužel je tento pilíř často upozadován na rozdíl od ekonomického a sociálního pilíře [26]. Mezi základní myšlenky patří ochrana krajiny jako celku, tedy ochrana krajinného rázu, ekologické stability, a biodiverzity. Součástí je i správná kombinace opatření pro zachování těchto vlastností krajiny.

Důležitou vlastností je ekologická stabilita. Krajina je živý systém reagující na změny způsobené vnějším okolím. Změny mohou být pravidelné (den, noc) nebo nepravidelné (zemětřesení, povodeň) [9]. Aby jim mohla krajina odolávat, je potřeba, aby byla ekologicky stabilní. Pro podpoření stability můžeme využít různá opatření, je však nutná jejich návaznost, vzdálenost, propojení a určení množství daných opatření na území. Tyto prvky pak fungují jako celek a doplňují své funkce. Obecně se nazývají ÚSES, což znamená územní systém ekologické stability. Jeho podstatou je vymezení přírodě blízkých opatření, které je nutné alespoň v minimální míře dodržovat, aby bylo zajištěno ekologické stability hodnoceného území. Jeho vymezení samo o sobě neurčuje přímo stabilitu, pouze zabezpečuje podmínky pro její vznik [9]. ÚSES využívá prvky k ochraně vlastností území jejich umístěním již v územním plánu, ty mohou být např. prvky pro zlepšení retenčních schopností, ke snížení ohrožení povodněmi, pro zachování krajinného rázu, pro zajištění biologické rozmanitosti...

Dalším důležitým pojmem, který má v ekologickém pojetí velkou váhu je průmyslová výroba a energie. Pro trvalou udržitelnost musí toky materiálu a energie splňovat tři kritéria [26]. Prvním je intenzita využívání obnovitelných zdrojů, která nesmí přesáhnout jejich dobu regenerace, aby se předešlo jejich vyčerpání nebo poškození [26]. Druhým kritériem je intenzita a rychlost využívání neobnovitelných zdrojů, u kterých se hlídá, zda čerpání nepřevýší rychlost výroby a vývoje jejich náhrad z obnovitelných zdrojů [26]. Posledním kritériem je požadavek, aby míra znečištění průmyslem nepřesahovala asimilační¹¹ kapacitu životního prostředí [26]. Současný vývoj moderních průmyslových společností však tyto kritéria nerespektuje. Pro posuzování a hodnocení kvality přírodní složky života byla vyvinuta velká řada periodik

¹¹ Schopnost ekosystému se vyrovnat s tím, co se do něj přidává

a indikátorů, která zároveň informuje, jak těmto problémům předejít. Jedná se např. o metody přírodovědného výzkumu, které jsou založené na zkoumání a pozorování jevů v krajině při předem určených podmínkách a dokáží díky statistickým metodám stanovit krajní hodnoty, které po překročení znamenají, že je překračovaná i únosná kapacita našeho ekosystému [9].

Problémem v nových výstavbách s ohledem na udržitelný rozvoj může být neuvážené zastavování ploch, jinými slovy fragmentace krajiny [9]. Zastavěné plochy a liniové stavby tvoří bariéry a ty rozdělují krajinný ráz území a zhoršují prostupnost krajiny pro člověka i biologické druhy. Ti pak mají problémy s hledáním obživy nebo migrováním a může nastat jejich vyhynutí. Pro kvalitnější výstavbu v neurbanizovaném prostředí se dá využít např. sdružování liniových staveb do koridorů nebo výstavba ekoduktů¹². Udržováním ekologického aspektu v území se zabývá již zmíněná Místní Agenda 21 [19].

3.2.3. Sociální pilíř

Pod sociálním pilířem si můžeme představit společenství [17]. Je jím rodina, obec, regionální společenství, národ... [9]. Společná soudržnost umožnila vytvoření jednotlivých civilizací, rodů nebo panství. Moderní doba zapříčinila vznik organizací, které chrání jednotlivce i skupiny lidí před nežádoucími vlivy okolí a vytvářejí podmínky pro kvalitní život všech občanů společenství. Rozvoj v rámci sociálního pilíře cílí na to, aby docházelo k naplnění sociálních potřeb člověka a tím se upevňovalo společenství. Se sociálním pilířem je spojován pojem sociální kapitál [9]. Můžeme si pod ním představit důvěru, známosti a kontakty, vlastní identitu a toleranci... Důležitým článkem pro

¹² Speciální mostní objekt, přepažující liniové stavby pro přechod v trasách divoké zvěře

soudržnost je sociabilita jedince, tedy jeho vlastní vnímání a pohled na danou věc. Zjednodušeně lze říci, že se jedná o soubor znalostí a schopností daného jedince, který vytváří díky získanému vzdělání a vlastními zkušenostmi produktivní kapitál pro společnost, a určuje si tím hodnotu na trhu práce. Pro správně sociální uplatnění člověka je důležitá jeho schopnost komunikovat, navazovat vztahy a umět tolerovat ostatní názory. V tomto mohou svým občanům nebo obecně populaci pomoci stát, územně samosprávné celky nebo odborné organizace, kteří mohou vést setkání, komunikovat a řešit s lidmi problémy v dané lokalitě nebo jim pomáhat, aby se dostali ze sociálně vyloučených skupin [9].

Možnosti jednotlivých sociálních skupin mohou být velmi odlišné, přestože bydlí na jednom území. Každou chvíli se zvyšuje materiální růst země, exponenciálně se zvyšuje počet populace, a ne všem lidem jsou dopřávána stejná práva [9]. Udržitelná společnost by měla být postavena na vzájemném respektu, spravedlnosti pro všechny a možnosti se aktivně podílet na společenském dění. Každému by mělo být umožněno naplňovat svůj potenciál a svobodně se vyjadřovat jak v životě v území, tak v pracovním uplatnění.

Na úrovni regionů a obcí jde síla společnosti vyjádřit mírou sociálního vyloučení nebo rozdílem v dostupnosti vzdělání, sociální a zdravotní péče a rekreace [26]. Sociální soudržnost lze dělit do dvou skupin, horizontální a vertikální rozměr [9]. Horizontálním rozměrem se myslí sociální kapitál, společenství osob uvnitř komunity. Vertikálním rozměrem je zastřešena rovnost mezi ekonomickým a sociálním aspektem, tedy soudržnost na úrovni stát – obec. Sociální pilíř je tvořen prostorovým uspořádáním území, uspořádáním prostoru pro rekreaci a volný čas, pohybem v prostoru z důvodu cesty do zaměstnání nebo za vzděláním. Sociální interakce je tedy

závislá na kvalitě území. Bez kvalitního prostoru, který nevytváří nahodilé možnosti pro aktivní konverzaci a pohyb v prostoru zaostává sociální interakce obyvatel, tudíž se na daném území nepropojují všechny funkce kvalitního veřejného prostoru. Proto je důležité se o území starat a podporovat v lidech jejich komunikační schopnosti a zvyšovat jejich možnosti k navazování a rozvíjení vztahů. Vytváření nových kontaktů mezi lidmi a jejich vzájemná interakce je důležitá pro vlastní úspěšnost v dnešním světě. Důležitý prvek v návrzích nebo revitalizacích současných sídlišť se skrývá v kvalitně uspořádaném veřejném prostoru, aby se v něm jedinec rozhodl trávit čas z vlastní vůle a vykonával jej ve svém volném čase [27]. Pokud nebude veřejný prostor kvalitně zpracován, obyvatele jím budou pouze procházet a nevytvoří se příležitosti ke vzájemné komunikaci.

Obrázek 14. Sociální interakce v zastavěném území (Zdroj: [43])

4. SHRNUTÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI

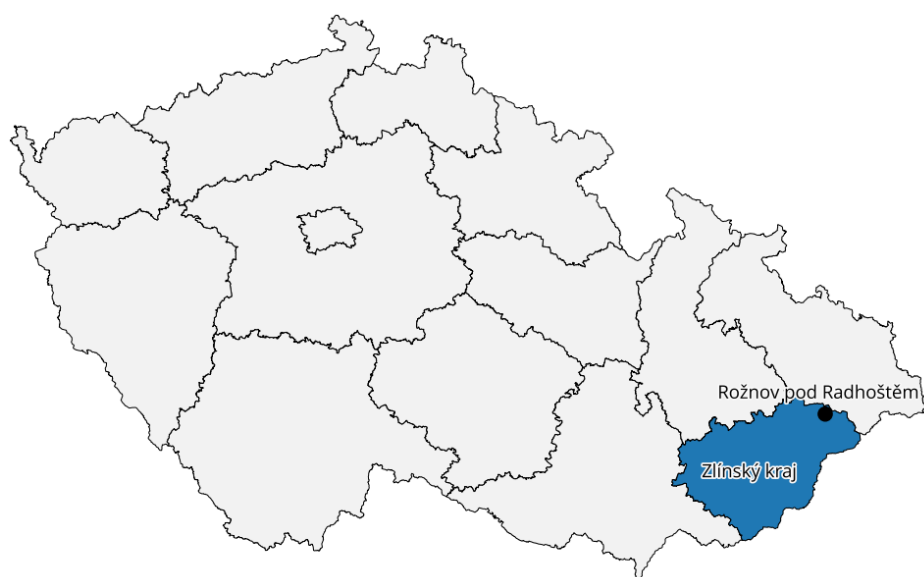
Bakalářská práce definovala pojmy panelového sídliště a trvalé udržitelnosti. Jejich výstavba byla motivována silnou potřebou rychlého vybudování bydlení pro obyvatelstva. První myšlenka u nás vznikla na přelomu 19. a 20. století, kdy se potřebovalo reagovat na migraci obyvatel do měst. Při plánování je kladen důraz na stanovení podmínek prostorového uspořádání, ochrany krajinného rázu, možnosti kvalitní regenerace a zohlednění sociální struktury obyvatel. Nejběžnějším typem sídlišť je panelové s domy v rovnoběžných řadách. Dnes čelí panelová sídliště velkým výzvám spojeným s jejich trvalou udržitelností. Mezi hlavní problémy patří vysoké tepelné ztráty budov a následná nutnost jejich zateplení, chybějící občanská vybavenost nebo absence a špatný stav místního mobiliáře. Nelze říci, že jsou na tom všechna sídliště stejně. Každé se rozvíjelo jinak, mělo jiné strukturální složení obyvatel a tím i jiné potřeby obyvatel.

V pohledu trvalé udržitelnosti existují sídliště, které předpoklady pro udržitelnost, tedy příznivou ekonomickou, ekologickou a sociální stránku, splňují. Rozvoj a revitalizace sídlišť s ohledem na udržitelnost je v dnešní době čím dál aktuálnější, je klíčová pro zlepšení životního prostředí a života na sídlišti. Důležité je zachovat historický kontext a architektonické hodnoty daného území.

B. NÁVRHOVÁ ČÁST

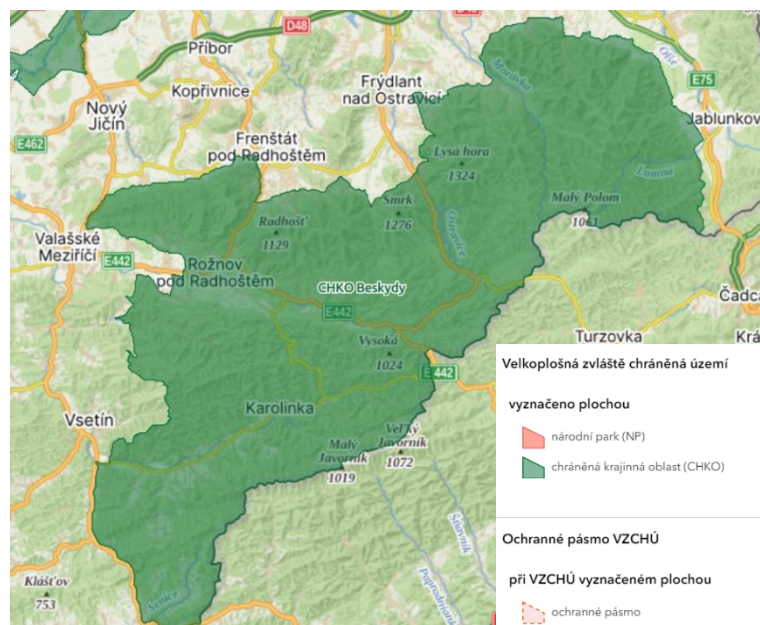
5. VÝBĚR LOKALITY PRO ROZBOR

Návrhová část práce se bude věnovat vybrané lokalitě Koryčanské Paseky ve městě Rožnov pod Radhoštěm, jeho návrhům na zlepšení a aplikování metody tří pilířů pro rozvoj. Daná lokalita byla vybrána s ohledem na zkušenosti s problémy a nedostatky místa, které má sama autorka práce.

Obrázek 15. Poloha města Rožnov pod Radhoštěm (Zdroj: vlastní zpracování)

Město leží na úpatí hory Radhošť a nachází se v okrese Vsetín ve Zlínském kraji, na východě České republiky. Se svou rozlohou necelé čtyři tisíce ha poskytuje místo pro bydlení pro více než 16 tisíc obyvatel. Celé území města leží ve Chráněné krajinné oblasti Beskydy, které je se svou rozlohou 1200 km² největší chráněnou oblastí v České republice, proto je zde nové budování nebo revitalizace limitována jejich pravidly, např. ochranou krajinnotvorného reliéfu, zvýšenou péčí o druhovou pestrost rostlin i živočichů.

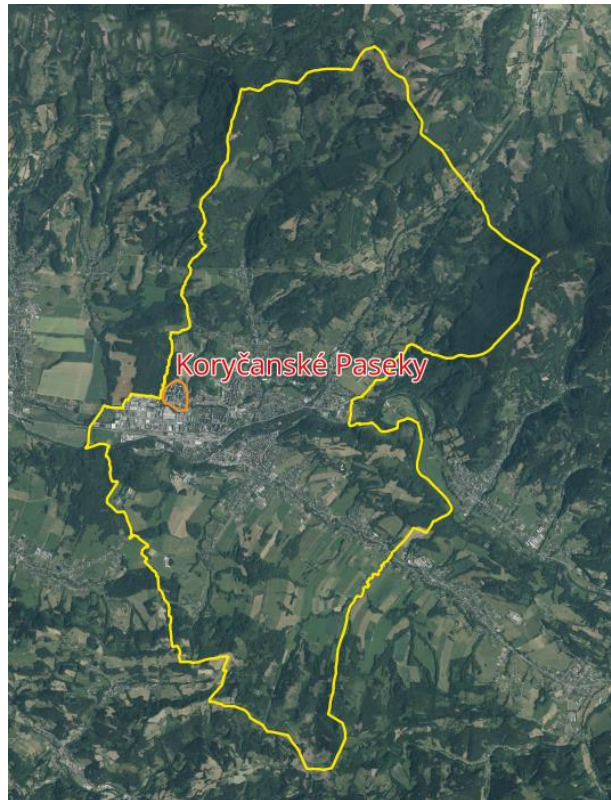

Obrázek 16. Vymezení plochy CHKO Beskydy (Zdroj: [44])

Městem prochází silnice I. třídy z Valašského Meziříčí do Žiliny, která zapříčiňuje velká dopravní zatížení centra města, dalším důležitým dopravním spojením je silnice I. třídy ve směru na Ostravu. Velký význam mělo pro město vybudování železničního spojení s Krásnem nad Bečvou z roku 1892.

Historie celého města sahá do roku 1267, kdy se město jmenovalo „*Rosenowe*“. Pojmenování „*Rožnov*“ se objevilo až roku 1564 v knihách [28]. Svůj přídomek „*pod Radhoštěm*“ dostal Rožnov po výnosu ministerstva vnitra v roce 1913 [29]. Největší věhlas městu dodává jeho lázeňská historie a Valašské muzeum v přírodě, které bylo založeno v roce 1924 bratry Jaroňkovými. Pod sídlištěm je průmyslová část města, nazývaná „*Tesla*“. Podnik Tesla byl zaměřený na elektrovakuovou techniku, později přešel na výrobu televizních obrazovek.

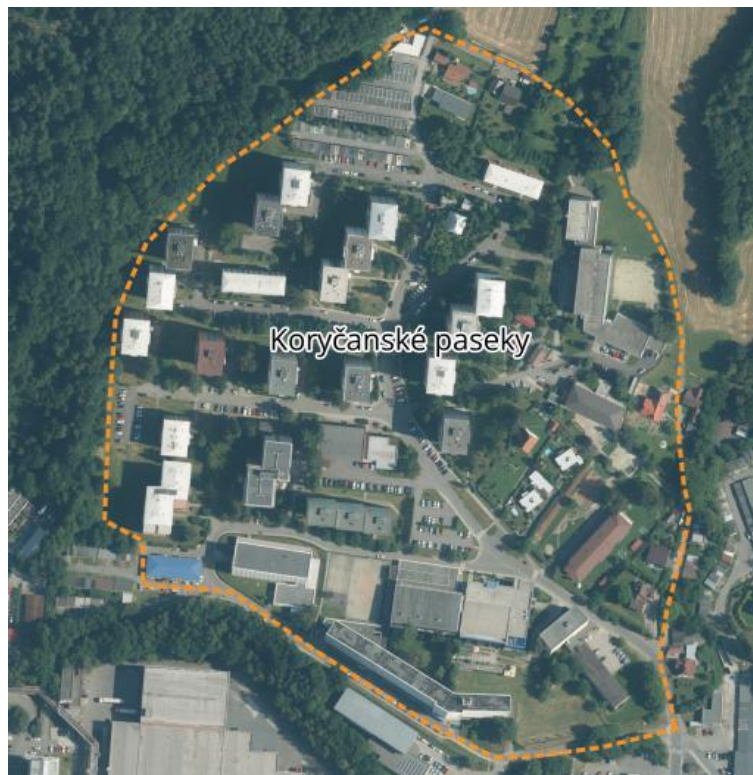
Dnešní firmy se v průmyslové zóně věnují výrobě integrovaných vodičů, kancelářských židlí nebo součástkám pro vozidla, také zde sídlí firma zabývající se energetickým a vodohospodářským zabezpečením daného sídliště. Docházková vzdálenost do centra města a na místní nádraží je okolo 10 minut. Lesní porosty s listnatými stromy lemují celou západní stranu řešeného území.

Obrázek 17. Umístění sídliště Koryčanské Paseky v rámci města
(Zdroj: vlastní zpracování)

6. ROZBOR SOUČASNÉHO STAVU SÍDLIŠTĚ KORYČANSKÉ PASEKY

Řešená oblast s rozlohou necelých 14 ha je na západním okraji města, u lesa hraničícího s městysem Zubří. Poměr zastavěné a nezastavěné části je 1:4. Plochy parkování ještě ubírají 0,6 ha z nezastavěného prostranství. Na území jsou nanejvýš osmipodlažní domy. Vyskytuje se zde i pár rodinných domů. Plocha sídliště bez individuálního bydlení je 12,6 ha. Hromadnou dopravu zde zabezpečují dvě autobusové zastávky. Jsou zde také různé formy vzdělání jako je mateřská škola, základní škola, střední škola i gymnázium. Velkým problémem sídliště je nedostatečná možnost parkování.

Obrázek 18. Půdorysný pohled na sídliště (Zdroj: vlastní zpracování)

Pro danou lokalitu již existuje vypracovaná studie „Regenerace sídliště Koryčanské Paseky“ od brněnského ateliéru Atelier per partes [30], z roku 2021. Pro revitalizaci sídliště byly zpracovány tři návrhy od různých agentur

(Atelier per partes s.r.o., XTOPIX architekti s.r.o., KT architekti). Obyvateli sídliště byl vybrán jiný návrh, rada města Rožnov pod Radhoštěm však vybrala návrh takový, který se lépe adaptuje na změny v území. Po dlouhých diskuzích a zapracování připomínek se na přelomu roku 2022/2023 začaly tvořit podklady pro realizaci první etapy projektu. Vítězný návrh zahrnuje revitalizaci zeleně a vytvoření ploch zadržujících vodu v krajině, zvýšení kapacit parkování, vymezení poloveřejného prostoru, zlepšení pěší prostupnosti území, vytvoření ploch volnočasových aktivit pro děti i dospělé a navození lepšího pocitu bezpečí v území.

6.1. PANELOVÉ DOMY

Panelové sídliště má čtrnáct typizovaných osmipodlažních schodišťových panelových domů s balkony s pěti byty na každém podlaží, tři osmipodlažní řadové schodišťové domy bez balkonů, čtyři panelové sedmipodlažní chodbové domy a pět čtyřpodlažních domů. Bytové domy mají dohromady 809 bytových jednotek, z nichž má 125 ve vlastnictví město. Všechny domy jsou vybaveny jedním hlavním vstupem přístupným po schodech a jedním bezbariérovým vstupem do sklepních prostor nebo mezipater. Schodiště bývá opatřeno plechovými nájezdy na kočárky. Ojediněle se zde objevují nájezdové rampy do hlavního vstupu. Střechy jsou upraveny plechovou krytinou.

Barevná škála domů je zde pestrá, každý má jiné barvy, některé mají křiklavě žluté bezpečnostní zábradlí na balkonech. Objevují se zde odstíny červené, růžové, žluté, zelené i šedé. Většina z domů má opravený zateplený obvodový plášť a nadstřešené přístupové schodiště. Skelní výplně na schodištích jsou místy polepeny siluety dravců proti narážení ptactva.

Obrázek 22. Rampa ke hlavnímu vstupu (Zdroj: archiv autora)

Obrázek 19. Barevnost domů v jedné ze slepých ulic (Zdroj: archiv autora)

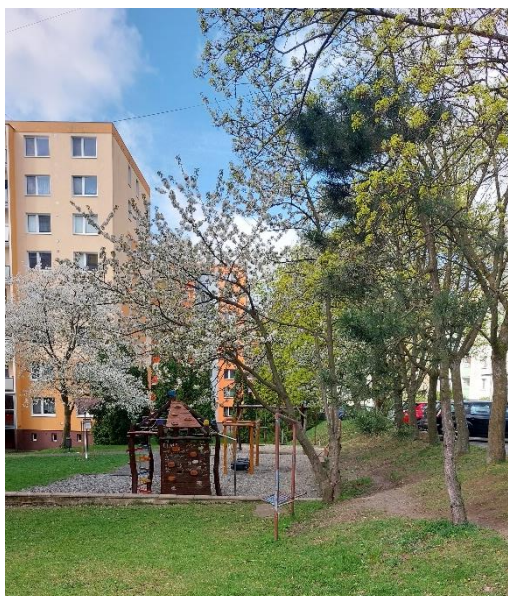
Obrázek 21. Barevnost domů na jihovýchodní straně sídliště (Zdroj: archiv autora)

Obrázek 20. Pohled na domy v centru sídliště lemující hlavní ulici (Zdroj: archiv autora)

6.2. OBČANSKÁ VYBAVENOST

Z občanské vybavenosti se na sídlišti nachází pobočka maloobchodní sítě Hruška, na ní z východní strany doléhá budova hospody. Nově se v prostorách budovy nachází i solárium. Vystřídaly se zde služby jako novinový stánek a pizzerie. Vzdělávání je zde zastoupeno hojně. Nachází se zde Mateřská škola, 5letá Základní škola Koryčanské Paseky, Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel a Gymnázium Rožnov pod Radhoštěm. Pro volnočasové aktivity je zde krytý bazén přístupný od úterý do neděle, v přízemí budovy se nachází malá restaurace. Na bazén navazuje budova tělocvičny místní střední školy, která je využívána i pro konání tréninků a zápasů ve florbale nebo házené. Za krytým bazénem je sezónní hospoda, která je otevřená pouze v létě a za dobrého počasí. Na území se nachází i malá večerka. Volnočasové aktivity pro děti zabezpečuje pět hřišť, jedno z nich je s antukovou povrchovou úpravou, zcela zanedbané a zarostlé. Dětské hřiště v centru sídliště je vysypané kamínky s lavičkami, houpačkou a prolézačkou. Má ale zničený ohraničující plot.

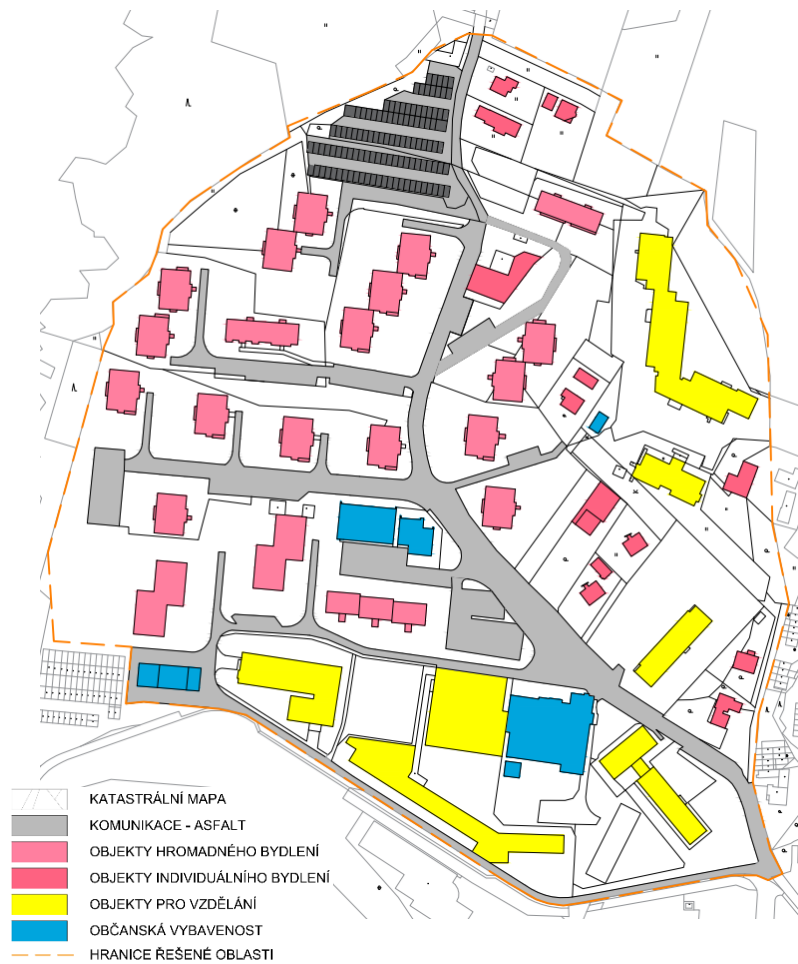
Obrázek 24. Dětské hřiště olemované stromy od parkoviště
(Zdroj: archiv autora)

Obrázek 23. Obchod s hospodou v centru sídliště (Zdroj: archiv autora)

Obrázek 25. Krytý bazén (Zdroj: archiv autora)

Obrázek 26. Rozdělení budov podle funkce (Zdroj: vlastní zpracování)

6.3. SOUKROMÍ A BEZPEČNOST NA SÍDLIŠTI

Hierarchizace prostoru je zde nejasná, území obsahuje spoustu veřejného prostoru. Autorem chápaný soukromý prostor není na sídlišti zastoupen. Polosoukromým prostorem jsou zde prostory kolem škol a krytého bazénu. Obyvatele je mohou navštívit za předem stanovených podmínek, např. při vyzvedávání dětí nebo v rámci otevíracích dob hřiště a prostranství. Poloveřejným prostorem jsou předzahrádky nebo příjezdové cesty k jednotlivým domům. U většiny objektů nejsou nijak oddělené, obyvatelé si je pouze stráží pohledem z okna a beru ho za „svoje teritorium“. Dlouhodobí obyvatelé sídliště totiž nemají rádi neznámé vozy ve „svém prostoru“ na příjezdových cestách k domům.

Na sídlišti se objevují zákoutí (kritická místa), která se po setmění stávají nebezpečnými. Místní opilí bezdomovci a nepřizpůsobiví obyvatelé zde provádí nelegální obchody a ohrožují tím aktivní pohyb v prostoru území. Sdružují se před budovou hospody, u vstupů do lesa nebo u místních garáží a celé území tím ztrácí na pocitu bezpečí.

Obrázek 27. Optické oddělení komunikace křovím u řadového bytového domu (Zdroj: archiv autora)

Obrázek 28. Současný stav hierarchizace sídliště (Zdroj: vlastní zpracování)

Obrázek 29. Kritická místa dle pocitu autora (Zdroj: vlastní zpracování)

6.4. VEŘEJNÁ ZELEŇ

Plocha zeleně je nejdůležitější složka sídliště. Prostory zeleně jsou u každého domu tvořeny travním porostem, v blízkosti domů se objevují vzrostlé, převážně listnaté stromy. Jejich vliv je důležitý pro zajištění stínů na území a vytváří stínění přízemním podlažím domů. Poskytuje soukromí a úkryt zvířatům, které toto území hojně navštěvují díky nedalekému lesu. Zvyšují výpar vody z půdy a snižují okolní hluk z parkování a prašnost, proto je nutno stromy zachovat a nebránit jim v jejich funkci. Kvalita zeleně se odvíjí od údržby městem, která na ni v posledních letech zapomíná. Neprořezává stromy a některé větve upadávají a ohrožují zaparkovaná auta a pohyb osob v prostoru.

Zatímco u některých domů jsou krásně upravené předzahrádky a tento prostor je jejich obyvateli vnímán jako poloveřejný, u ostatních domů jsou tyto prostory spravovány městem a obyvatelé je nijak neudržují a nezkrášlují. Obyvatelé si v zeleni vyšlapali množství uliček, které tam dříve nebyly. Nebezpečné trasy se různě klikatí podle členitosti území a osazením stromů. Město by mohlo uvažovat o jejich legalizaci.

Obrázek 30. Prostor před domy spravovaný majiteli domu (Zdroj: archiv autora)

Obrázek 31. Prostor před domy spravovaný městem (Zdroj: archiv autora)

6.5. DOPRAVA A PARKOVÁNÍ

Sídliště Koryčanské Paseky protíná hlavní cesta z jihu na sever směrem k městské části Horní Paseky. Silnici lemují chodníky, které navazují na chodníky mimo území na jižní straně a na severní straně končí u garáží. Místy jsou chodníky nepřístupné kvůli parkování. To je jeden z největších nedostatků území. Obyvatelé si zde vytvořili spousty nelegálních parkovacích míst pod stromy nebo na zpevněných plochách a právě chodnících. Díky těmto místům auta brání v bezpečné chůzi a pohybu v prostoru. Ve slepých ulicích parkují auta i v nájezdech do ulic a při zásahu rychlého záchranného systému nebo aut pro svoz komunálního odpadu není možné jejich otočení nebo bezpečná manipulace. Velké parkoviště u krytého bazénu je přes den využíváno převážně návštěvníky bazénu, ve večerních hodinách zde parkují obyvatelé sídliště. Pokud se v místní sportovní hale odehrává jakékoli utkání, není možno na sídlišti zaparkovat a auta tedy stojí i v zatáčkách na komunikaci. Materiálem chodníků a pochozích ploch jsou betonové dlaždice a betonová zámková dlažba.

Chodníky jsou převážně ze zpevněných materiálů dlážděné z maloformátových betonových dlaždic s minimálními spárami. Těmi prorůstá tráva a dlaždice jsou nestabilní. Cesty ulic a parkoviště jsou asfaltové s betonovými obrubníky, nelegální parkovací místa mají smíšenou úpravu povrchu. Na mnoha parkovištích nejde vidět vodorovné značení parkovacích míst ve formě bílých čar.

Obrázek 32. Parkování v jednosměrné ulici (Zdroj: archiv autora)

Obrázek 33. Parkování na chodnících na obousměrné komunikaci
(Zdroj: archiv autora)

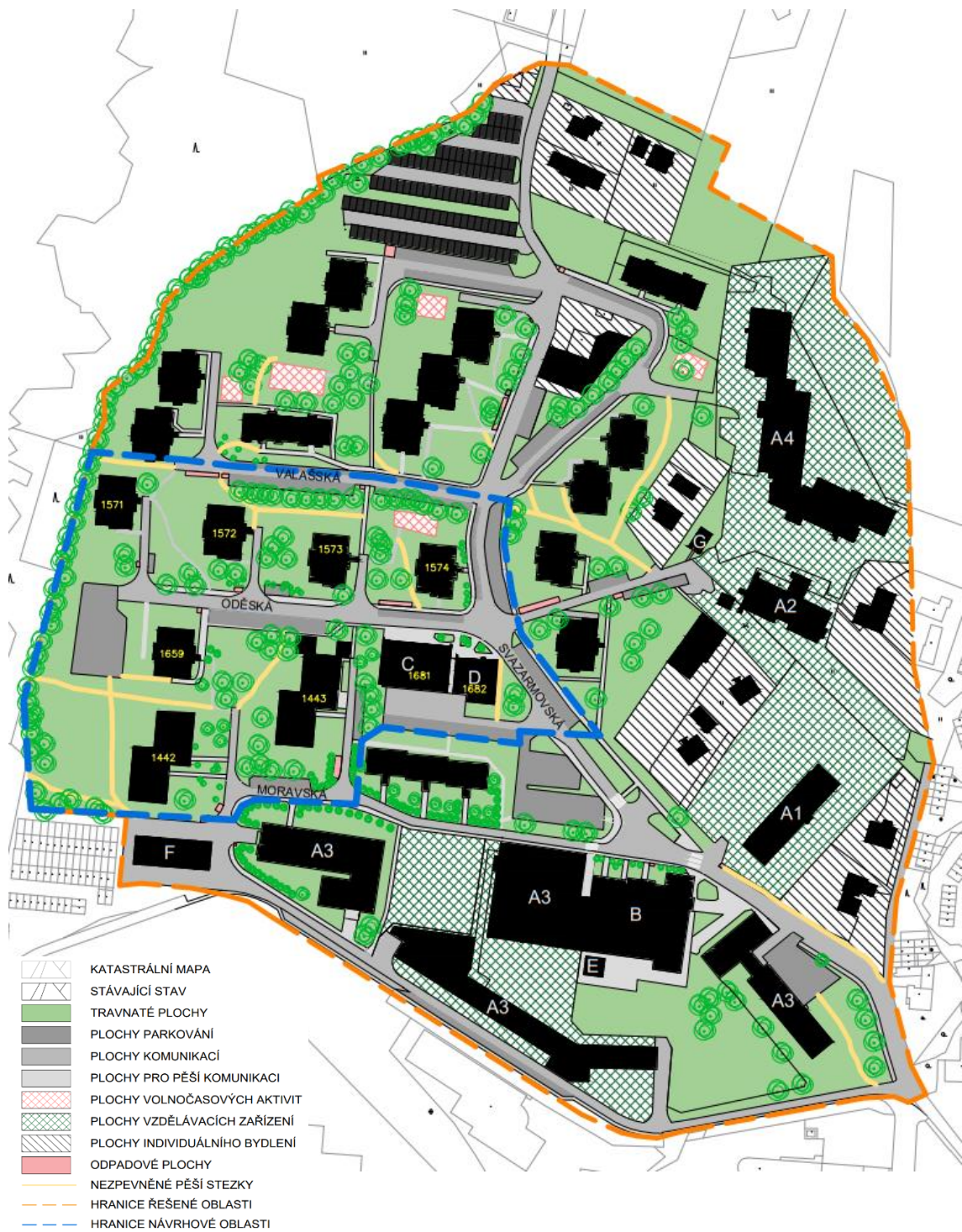
Obrázek 34. Parkování ve slepé ulici
(Zdroj: archiv autora)

7. POUŽITÍ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI V ROZVOJI ÚZEMÍ

Sídliště Koryčanské Paseky má svou historii již v 70. letech 20. století, kdy se s výstavbou celého území začalo. Všechny bytové domy jsou postaveny v rozmezí 15 let. Tato nově vybudovaná část města začala přivádět spousty nových obyvatel.

Návrhová plocha byla vybrána z osobní zkušenosti autorky a její návrh je chápán jako charakteristická pro dané sídliště. Řešené nedostatky v návrhové části se vyskytují v celé ploše sídliště.

Čtvrť se nachází na odlehlejší části Rožnova, to však není nevýhodou. Lemuje ji rozsáhlý lesní porost oddělující město a pole Starého Zubří. S ohledem na množství panelových domů, je zde málo parkovacích míst. Obyvatelé si tedy tvoří nelegální místa (na trávěném porostu, chodnicích...). V případě dopravní obslužnosti tady existují dvě autobusové zastávky, jejich vytíženost je však hlavně v době školního roku, kdy je využívají studenti místních škol. Vzdělávací instituci zde zastupují mateřskou, základní i dvě střední školy. Pro volnočasové aktivity se zde nabízí sportovní dala střední školy nebo krytý bazén. Z rozhodnutí města se zrušila většina menších dětských hřišť, kvůli jejich devastaci některých občanů čtvrti. Různorodé vnější úpravy fasád objektů zářivými barvami (červená, zelená, žlutá...) působí chaoticky a moc se do zástavby s velkým množstvím zeleně nehodí. Je zde absence jakékoliv kulturního zařízení. Shromažďovací prostor se nachází ve středu čtvrti, před obchodem s potravinami a hospodou.

Obrázek 35. Výkres stávajícího stavu celého území sídliště, A1 - mateřská škola, A2 - základní škola, A3 - střední škola, A4 - gymnázium, B - bazén, C - obchod, D - hospoda, E - sezónní hospoda, F - skladovací průmyslové prostory (Zdroj: vlastní zpracování)

7.1. EKONOMICKÝ PILÍŘ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI

Jelikož spolu všechny tři pohledy trvalé udržitelnosti úzce souvisí, je nutné se jimi zabírat jako celem. Do ekonomického pilíře se promítají sociální a environmentální kvality území. Jak již bylo řečeno, bez kvalitní přírody a sociálního života obyvatel by nemohla fungovat kvalitní ekonomika.

Pro kvalitní život na sídlišti je třeba doplnit prvky, které dokáží přispět k naplnění všech tří pohledů na udržitelnost. Koryčanské Paseky mají své kvality i nedostatky. S ohledem na vývoj nových technologií při výstavbě a regulaci při vývoji krajiny, se toto sídliště řadí mezi ty méně kvalitní ve městě. V první řadě je nutno zlepšit sociální život na sídlišti. Ten zcela zaostává s ohledem na to, jaké možnosti využití dané území může mít. S kvalitním veřejným prostorem přijdou i noví obyvatelé alepší se prestiž sídliště, které bude pro potenciální majitele lákadlem. Díky skvělé pěší přístupnosti ke vzdělávání je toto místo výborným začátkem pro mladé rodiny. Dostupnost pracovních příležitostí v místě bydliště je na sídlišti velmi malá, napomoci se jí dá vybudováním sociálního střediska a tím vytvoření pár pracovních míst jak stálých, tak sezónních.

Velkým nedostatkem jsou zde parkovací místa a jejich stav. Kvalita neodpovídá požadavkům sídliště. Parkovací místa i chodníky v řešené oblasti se rozpadají, obyvatelé si tvoří vlastní plochy k odstavení vozidel. Osvěta pro větší využití městské hromadné dopravy nebo cyklotras je zde nulová. Nadšenci cyklistiky musí přejet celé sídliště po hlavní komunikaci, přejít hlavní tah městem a dostat se na cyklostezku vedoucí pouze kolem místního toku, Rožnovské Bečvy.

Mobiliář sídliště je také velmi chabý. Na celém území sídliště se nachází dvě lavičky pro odpočinek, nepočítají-li se ty na dětských hřištích, kterých také

mnoho není. Městské vybavení včetně možnosti posezení je proto nutno doplnit, aby měli obyvatelé domova. Všechny tyto prvky vedou ke zvýšení kvalitního povědomí o sídlišti a tím se zvýší vážnost lokality a také případné ceny prodejů nemovitostí.

Obrázek 36. Stávající stav řešeného území sídliště (Zdroj: vlastní zpracování)

7.2. SOCIÁLNÍ PILÍŘ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI

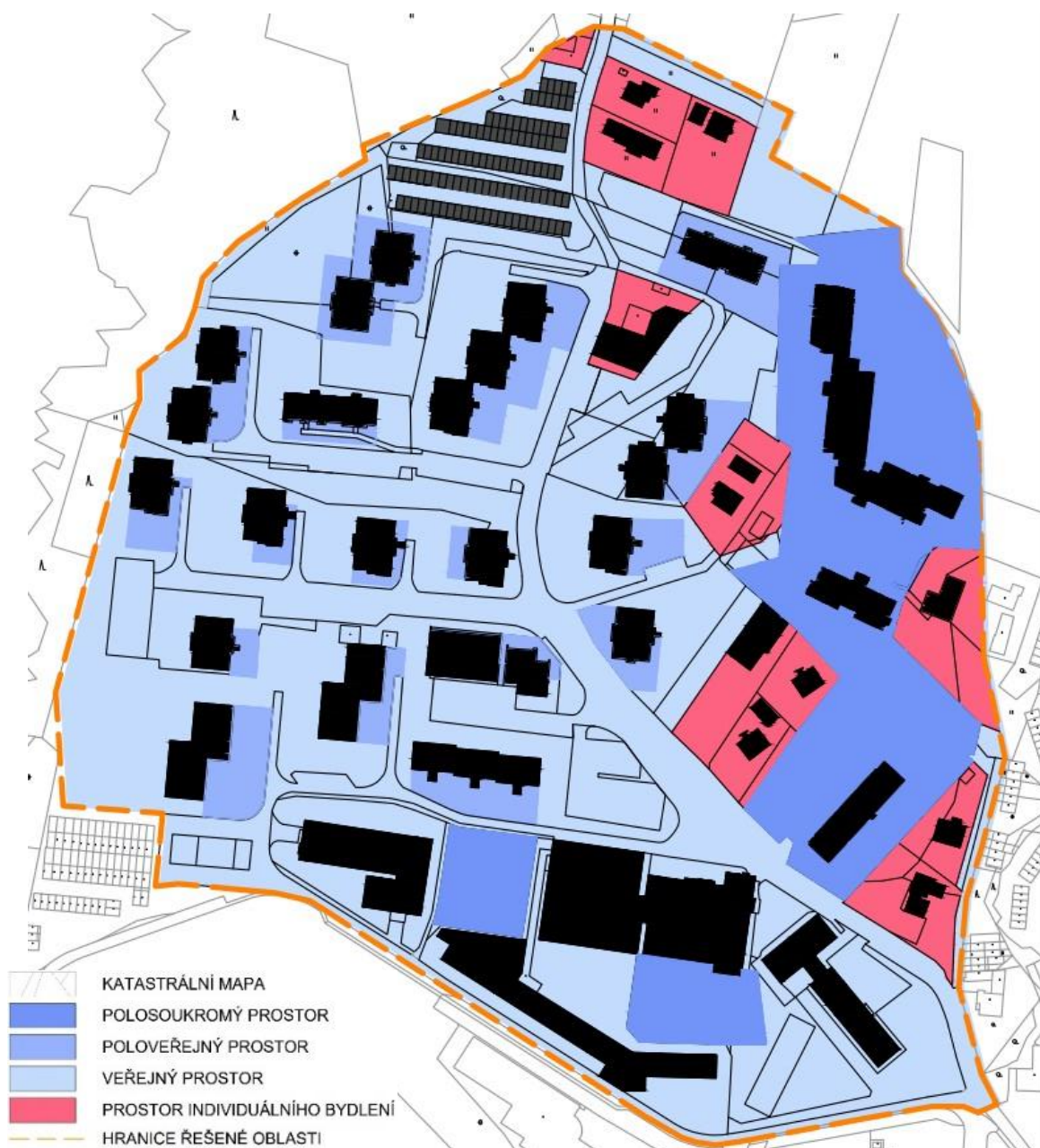
Současný stav sídliště je s ohledem na sociální udržitelnost špatný. Nejsou zde kvalitně zpracovaná veřejná prostranství. Všude kam se obyvatel podívá je vyprahlá zeleň nebo místa pro parkování, barvy na fasádách nepůsobí spořádaným dojmem, nestabilní dlažba na chodnících a popraskané betonové obrudníky kolem nich jsou nebezpečné. Město zde nechalo odstranit většinu laviček a hřišť z důvodu jejich obsazení vyloučenými členy komunity a ti kolem nich tvořili hluk, nepořádek a devastovali je. Odpočinková místa a prostranství pro podporu sociální interakce mezi obyvateli, kde si mohou obyvatelé sednout a aktivně prožívat čas strávený v přírodě, zde také nenajdeme. Doplnění právě laviček a košů jsou nutnou součástí trvalé udržitelnosti a podmínkou pro kvalitní rozvoj území, ikdyž si to většina obyvatel nepřeje. Pro podporu spojení budou lavičky možností pro nezávislé pozorování území a vytváření možností pro sociální interakci. Jako místo pro odpočinek a scházení obyvatel je do sídliště umístěno veřejné ohniště ohraničené živým plotem pro bezpečnost. Obyvatelé si donesou vlastní dřevo, potraviny a mohou si je zde opékat nebo grilovat. Posezení zajistí betonové lavičky se stolem. Na tento prostor navazuje dětské hřiště. Na půlce prostoru je navržena herní sestava s lezeckou stěnou, šplhací sítí a skluzavkou, na druhé polovině budou prvky workoutového hřiště. Stávající informační tabule bude zrenovována a využita na reklamní a informační polepy.

Poblíž obchodu proběhne rekonstrukce a rozšíření stávajícího stavebního objektu, který dnes již neplní svůj účel, ale byl původně evidován jako stavba technického vybavení. To bude sloužit jako komunitní centrum pro všechny, kteří mají potřebu mít „vlastní“ bezpečné místo. V jeho interiéru bude možno organizovat besedy, semináře, mohou si je pronajmout vlastníci bytu na

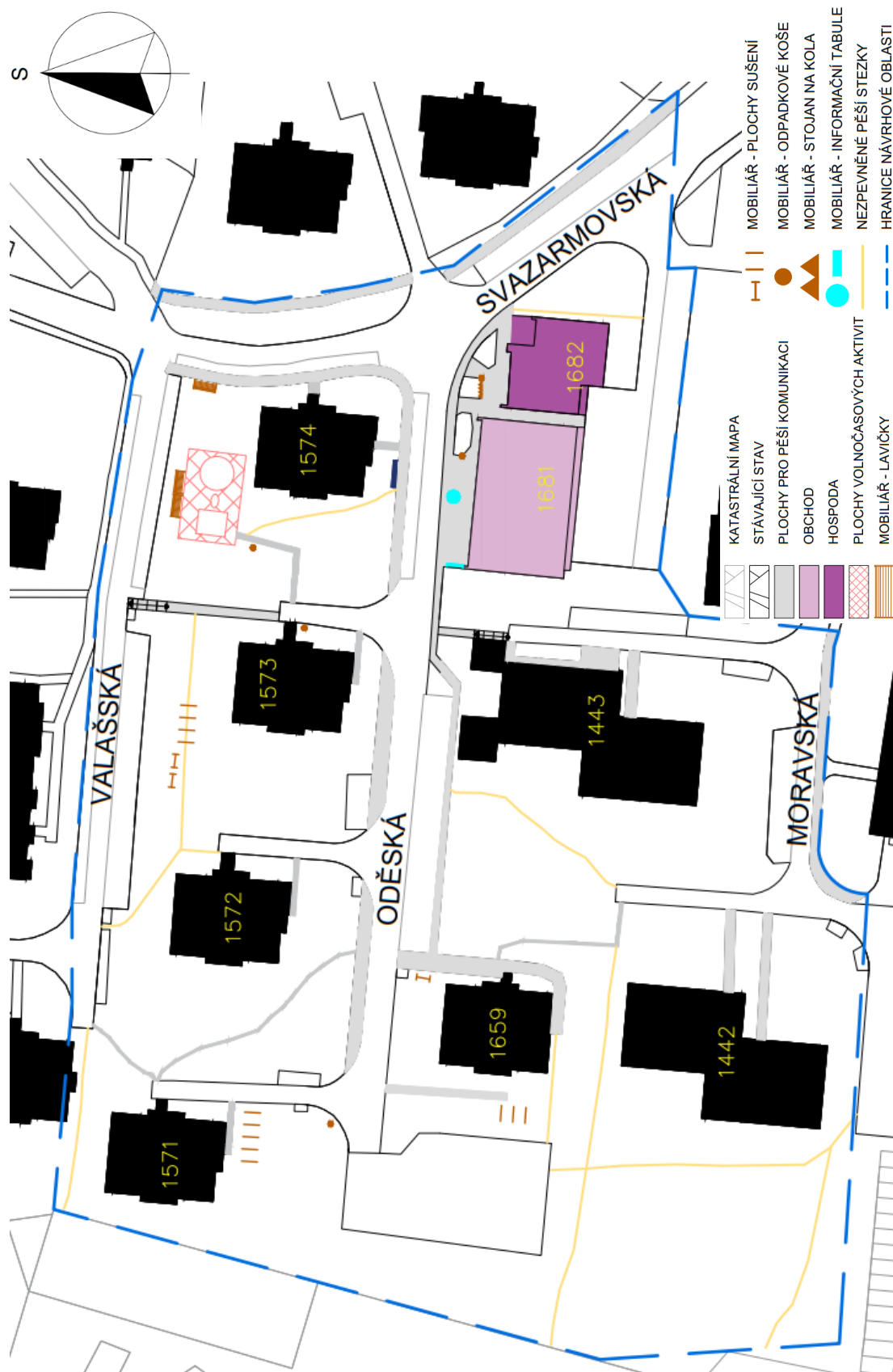
schůzi Společenství vlastníků jednotek, nebo v něm jen trávit svůj čas s přáteli např. hraním společenských her. Cílem je začlenění osob do celkového života na sídlišti, vytvoření místa pro setkávání členů komunity za účelem jejich sociální, vzdělávací a kulturní vnitřní realizace. Výdělek z pronájmů půjde na úpravu a údržbu centra i komunitní zahrady. Město by zde také mohlo provozovat častější besedy s obyvateli nad dalším rozvojem sídliště nebo města jako celku. Podrobnosti ohledně konání akcí a schůzí v centru bude vystavováno na informační tabuli u obchodu.

Navhnutí komunitního centra bude spojeno s nově navrženou komunitní zahradou poblíž lesa. Předem určený správce bude zabezpečovat jeho chod i chod komunitní zahrady. Centrum bude vybaveno sociálním zařízením a velkou společenskou místností, pro konání besed a workshopů na zajímavá témata. Na střeše bude možnost velkovní posezení.

Zahrada bude ohraničená, přístupná v určitém čase a každý nájemník bude mít popřípadě klíč. Cílem komunitní zahrady bude soustřeďovat obyvatele se stejnými zájmy v zahradničení a pěstování. Obyvatelé a členové komunitního centra si zde budou pěstovat ovoce i zeleninu. Důležité je, aby se všichni, kteří chtějí trávit svůj čas v komunitní zahradě zapojili do všech souvisejících prací.

Obrázek 37. Návrh hierarchizace veřejného prostoru na sídlišti (Zdroj: vlastní zpracování)

Obrázek 38. Stávající stav řešeného území z pohledu sociální udržitelnosti (Zdroj: vlastní zpracování)

Obrázek 39. Návrhový stav řešeného území z pohledu sociální udržitelnosti
(Zdroj: vlastní zpracování)

7.3. EKOLOGICKÝ PILÍŘ TRVALÉ UDRŽITELNOSTI

V návrhová částí ekologického pilíře jsou sjednoceny všechny návrhy z práce. Na území přibýly nezpevněné propustné pěší stezky např. kolem lesa, jako spojnice severní části s komunitní zahradou. Ta povede na okraji jihozápadní strany území. Zavlažování úrody bude zajištěno přes čerpadlo z nové akumulární nádrže a bude mít dva vývody. Před nádrž se umístí filtrační šachta pro oddělení případných nečistot. Do ní bude svedena dešťová voda z okolních čtyř bytových domů potrubím.

Na komunitním centru je navržena intenzivní zelená střecha s možností odpočinku. Zelená střecha je i na ostatních budovách občanské vybavenosti, a to na obchodu i hospodě. Tyto budovy bude potřeba staticky zhodnotit, jestli unesou zatížení vegetačních střech odbornou osobu, tedy statikem. Na základě posudku se rozhodne, zda tam bude možno střechu navrhnout nebo bude nutná jejich úprava. Pro zajištění chodu komunitního centra budou na přilehlé budově na ulici Moravská č. p. 1443 namontovány solární panely jako primární zdroj pro ohřev vody místnosti, sekundárním zdrojem je vytápění z inženýrské sítě.

Poblíž hospody jsou umístěny lavičky se stoly, které jsou od slunečního záření v letních dnech chráněny stromy. Mobiliář v podobě možnosti k sezení a odpočinku je nově doplněn sestavami 2 laviček a stolu, které jsou osazené před bytovými domy a mohou je využívat jak členové celé komunity, tak vlastníci domu. Prostranství je doplněno o odpadkové koše.

Hierarchizace prostoru byla pro bezpečnější pocit vytvořena nízkými keři kolem každého bytového objektu. Město převede pravomoci správy na členy SVJ blízkého bytového domu a ti budou mít možnost zde vytvořit např. předzahrádky. U domu č. p. 1571 tento prostor skrývá i staré

konstrukce na sušení prádla, které jsou využívány v letních měsících obyvateli domu. Ty budou vyměněny za nové.

V řešené oblasti se zmenšil počet parkovacích míst a bylo zrušeno podélné parkování na ulici Oděská před domem č. p. 1573, taktéž bylo zrušeno podélné parkování na hlavní ulici Svazarmovská u chodníku domu č. p. 1574. Povrch parkovací plochy na konci ulice Oděská byl z asfaltového změněn na zatravněnou plochu. Pro propustnost povrchu budou použita zátěžová zatravněovací dlažba z recyklovaného plastu, kdy na samotných parkovacích stáních bude travní porost a na příjezdu budou do roštu vsypán štěrk. Zlegalizují se stávající nebezpečná místa pod stromy mezi domy č. p. 1571 a 1572, kde stála vozidla z části na chodníku a hlíně a změní se jejich povrch na dlažbu se širokými spárami vysypanými štěrkem pro lepší vsak vody zpět do půdy. Z podélného stání u domu č. p. 1659 se menším rozšířením do zeleně stanou kolmá stání ze stejného povrchu, ten budou mít i nově vybudovaná podélná stání u domů č. p. 1571, 1572 a 1573 na příjezdových ulicích k domům. Všechna parkovací místa, mimo podélného parkování na ulici Valašská a před obchodem na ulici Oděská, budou mít stejnou povrchovou úpravu.

Z důvodu rostoucího trendu udržitelné mobility jsou zde navrženy dvě parkovací místa pro elektromobily, jedno poblíž komunitního centra a druhé na ulici Moravská. V dnešní době se tímto tématem zabývá Evropská unie, která vydala rozhodnutí o zrušení výroby spalovacích motorů do roku 2035, ale na politické scéně se začíná polemizovat nad udržitelností toho trendu z důvodu energetické náročnosti výroby baterií, provozu vozidla a finančně nákladné likvidaci vozidla.

S přihlédnutím na velikost sídliště je nutno zvýšit kapacity parkovacích míst v celém území. Nový parkovací dům lze navrhnout mimo řešenou oblast

namísto garážových stání na severu území. Prvkem pro zklidnění dopravy je zde navržený vyvýšený křižovatkou u hospody na ulici Svazarmovská.

Nově vybudovaným prvkem pro podporu komunity je mezi domy č.p. 1659 a 1443 soubor dětského hřiště, workoutového prostranství a veřejného ohniště. Jelikož jsou tato prostranství ve svahu, dominantou celého prostoru jsou betonové pobytové schody, které poskytnou jak posezení, tak omezí násypové práce při budování a vyrovnání terénu. Mezi jednotlivými sedacími stupni je i pás zeleně. Schody umožní překonat výškové rozdíly a ze severní strany, spolu s menšími keři, vytvoří optické rozdělení a ohraničení prostoru. Z důvodu bezpečnosti bude okolo celého prostoru s ohništěm vytvořena bariéra právě z nízkých keřů. U schodů je umístěno vyvýšené kamenné ohniště, lavičky s odolným betonovým stolem a pítko s městskou vodou. Všechny tyto prvky budou stát na povrchu z jemných říčních oblázků.

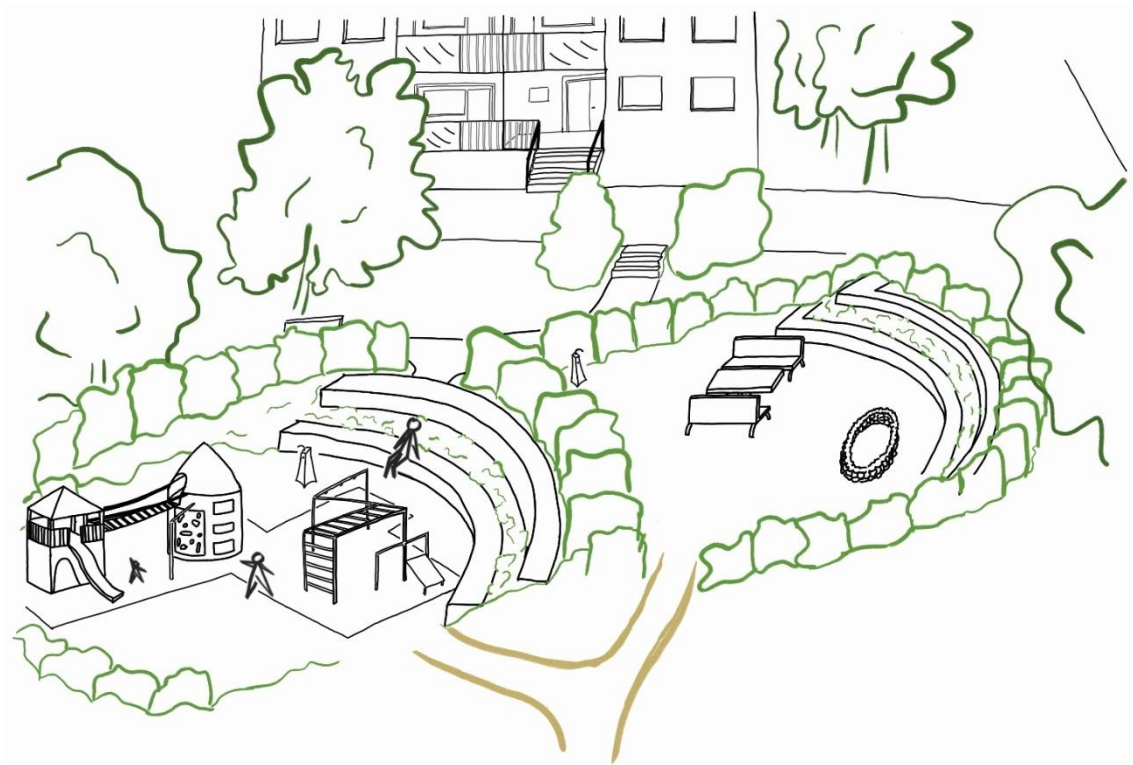
Na prostranství dětského a workoutového hřiště je navrženo pítko pro děti a dospělé s napojením také na městskou vodovodní síť. V bezprostřední blízkosti kolem hracích a cvičících prvků budou z důvodu bezpečnosti položeny dopadové zatravnovací desky. Při pohledu na sídliště jako celek by bylo vhodné zabezpečit jedno z hřišť trvalým umělým osvětlením, což by byla skvělá investice jak do bezpečnosti, tak mezilidských vztahů pro bezprostřední rozhodnutí trávení volného času ve veřejném prostoru bez ohledu na čas a přirozené venkovní osvětlení.

Obrázek 40. Stávající stav řešeného území z pohledu ekologické udržitelnosti (Zdroj: vlastní zpracování)

Obrázek 41. Návrhový stav řešeného území z pohledu ekologické udržitelnosti (Zdroj: vlastní zpracování)

Obrázek 42. Ukázka dětského, workoutového a pobytového prostranství u domu č. p. 1659 (Zdroj: vlastní zpracování)

Obrázek 43. Ukázka vyvýšené křižovatky na hlavní ulici Svazarmovská (Zdroj: vlastní zpracování)

8. ZÁVĚR

Celá práce začíná definováním a rozebráním panelových sídlišť a jejich historií. Následuje analýza samotných panelových domů. Práce dále popisuje princip plánování sídlišť jako celku, rozebírá veřejné prostory a definuje pojem trvalá udržitelnost. Následně se pak zabývá metodami, jakými nahlížet na dané téma a detailně popisuje metodu tří pilířů a jeho aspekty, kterými je ekonomický, sociální a ekologický pilíř.

V návrhové části byla řešená oblast vybrána ve městě Rožnov pod Radhoštěm, na sídlišti Koryčanské Paseky s ohledem na autorčinu letitou zkušenost s životem na tomto území. Pro návrh byla definována oblast zahrnující ulici Oděská a její okolní ulice Valašská, Moravská a Svazarmovská. Tato oblast je brána jako charakteristická pro dané území, protože se v něm objevují stejné nedostatky jako v okolních částech. Všechna zmíněná opatření v návrhové části by měla přispět k trvalé udržitelnosti. Sídliště je z pohledu autorky práce ve stavu, kdy by si zasloužilo větší pozornost města. Jeho okrajové umístění a současný stav jej staví na nepříliš líbivou pozici v porovnání s ostatními sídlišti ve městě Rožnov pod Radhoštěm.

Panelové domy jsou zde ve většině pohledově stejné, až na jejich barevnost fasád. Stejná nebo podobná orientace vchodu na východ ukazuje jakýsi řád a identifikaci sídliště. Občanská vybavenost na území je dostačující, nalezneme tady jak obchod s potravinami, hospodská zařízení, prostory služeb, tak budovy volnočasových aktivit jako krytý bazén nebo nově navržené workoutové hřiště a veřejné ohniště s pobytovými schody. Střešní plochy občanských staveb budou posouzeny a následně na ně bude umístěna zelená střecha. Ta bude využita i na již nevyužívaném objektu na ulici Moravská, ze kterého se rekonstrukcí stane komunitní centrum určené obyvatelům sídliště, pro jehož chod bude brána energie ze solárních panelů.

Formy vzdělávání jsou zde hojně zastoupeny formou mateřské, základní i dvou středních škol. Plochy zeleně jsou zde bohaté a rozmanité. Mobiliář je doplněn o dřevěné lavičky s betonovým stolem a odpadkové koše. Na území zůstanou ponechány a budou rekonstruovány kovové konstrukce pro sušení prádla. V oblasti ekologického pilíře byla do území zakomponována komunitní zahrada pro zlepšení jak ekologické stability, tak sociálních vztahů v komunitě. Pro její zásobování vodou bude z okolních budov stažena dešťová voda a shromažďována v akumulární nádrži. Parkovací kapacity jsou na sídlišti nedostačující, ostatně jako na většině jiných sídlišť. Při mírném zvýšení kapacit na celém území s ohledem na ekologickou stránku (povrchová úprava podporující vsakování vod do podloží) se dá tomuto problému jít naproti. Další variantou je vybudování parkovacího domu na severní straně sídliště, namísto dnešních garáží. Plochy parkování v řešené části území byly upraveny, namísto jejich asfaltového povrchu bude realizován povrch z dílců umožňujících jejich zatravnění. Pro novodobý trend využívání elektromobilů jsou na území vyhrazena dvě parkovací místa. Návrhová část je proložena stávajícími obrázky sídliště a koncepčními návrhy pro realizaci daných opatření. Práce je zakončena návrhovým stavem v kapitole ekologického pilíře, kde jsou zahrnuty všechny změny v území. Díky aplikování vhodných opatření a nalezením zdrojů pro financování se z Koryčanských Pasek může stát lukrativní sídliště.

9. SEZNAM ZDROJŮ

- [1] KOHOUT, Michal; TICHÝ, David; TITTL, Filip; KUBÁNKOVÁ, Jana a JAHODOVÁ, Šárka. *Sídlště, jak dál?* Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury, Ústav nauky o budovách, 2016. ISBN 978-80-01-05905-0.
- [2] *Panelový dům*. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Panelov%C3%BD_d%C5%AFm. [cit. 2024-04-16].
- [3] *Sídlště*. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/S%C3%ADli%C5%A1t%C4%9B>. [cit. 2024-04-16].
- [4] ŘEPKOVÁ, Hana. *Regenerace sídlišť v souladu se zájmy památkové péče*. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). Praha: Národní památkový ústav, 2022. ISBN 978-80-7480-178-5.
- [5] SKŘIVÁNKOVÁ, Lucie; ŠVÁCHA, Rostislav; KOUKALOVÁ, Martina a NOVOTNÁ, Eva. *Paneláci 2. Historie sídlišť v českých zemích 1945–1989*. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 2017. ISBN 978-80-7101-169-9.
- [6] ŘEPKOVÁ, Hana. *Skryté půvaby českých sídlišť: architektura, urbanismus, památkový potenciál*. V Praze: Národní památkový ústav, 2023. ISBN 978-80-88339-17-5.
- [7] KOZLOVÁ, Tereza. *Bydlení jako kulturologický problém, Metropole 19. století*. Online, rigorózní práce, vedoucí PhDr. Vladimír Czumalo, CSC. Universita Karlova v Praze: Universita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, 2009. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/21217/RPTX_2008_1_112_10_ASZK00844_276513_0_71787.pdf?sequence=1&isAllowed=y. [cit. 2024-04-23].
- [8] KUPCOVÁ, Veronika. *Proměny panelových sídlišť po roce 1989*. Online, bakalářská práce, vedoucí doc. PhDr. Stanislav Holubec, Ph.D. et Ph.D. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2019. Dostupné z: https://theses.cz/id/phflea/Promny_panelovch_sdlit_po_roce_1989_-_Kupcov.pdf. [cit. 2024-04-23].
- [9] MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.
- [10] *Veřejný prostor*. Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024. Dostupné také z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ve%C5%99ejn%C3%BD_prostor.
- [11] Zákon o obcích (obecní zřízení) č.128/2000 Sb. In: *Sbírka zákonů*. 2000.
- [12] GEHL, Jan. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-858-3479-0.
- [13] ČABLOVÁ, Markéta; MACEKOVÁ, Magdalena; MLČÁK, Lumír; NAWRATH, Martin; ŘÍMANOVÁ, Marie et al. *Kvalitní veřejné prostory*.

- Online. Nadace Partnerství 2011, 2011. Dostupné z:
<https://www.lifetreecheck.eu/getattachment/bdc70603-8163-4e9d-9cb6-920394673a50/Kvalitni-verejne-prostory>. [cit. 2024-04-26].
- [14] Zákon o životním prostředí č.17/1992. In: *Sbírka zákonů*. 1992.
- [15] Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) č.183/2006. In: *Sbírka zákonů*. 2006.
- [16] *Udržitelný rozvoj*. Online. Ministerstvo životního prostředí. B.r. Dostupné z:
<https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny-rozvoj>. [cit. 2024-05-10].
- [17] PLEŠINGROVÁ, Anna. *Projekt na podporu udržitelného rozvoje*. Diplomová práce. Katedra podnikové ekonomiky a managementu: Ekonomická fakulta technické univerzity v Liberci, 2022.
- [18] *Kapitoly*. Online. ČR 2030. B.r. Dostupné z:
<https://www.cr2030.cz/strategie/kapitoly/>. [cit. 2024-05-10].
- [19] *Místní agenda 21*. Online. Ministerstvo životního prostředí. B.r. Dostupné z:
https://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21. [cit. 2024-05-10].
- [20] *Agenda 21*. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Agenda_21. [cit. 2024-05-10].
- [21] *Zdravé město Rožnov pod Radhoštěm*. Online. Národní síť zdravých měst České republiky. B.r. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/roznov-pod-radhostem>. [cit. 2024-05-10].
- [22] *1.1. RODINA A KOMUNITA*. Online. ČR 2030. B.r. Dostupné z:
<https://www.cr2030.cz/strategie/kapitoly-strategie/lide-a-spolecnost/rodina-a-komunita/>. [cit. 2024-05-23].
- [23] *1.4. VZDĚLÁVÁNÍ*. Online. ČR 2030. B.r. Dostupné z:
<https://www.cr2030.cz/strategie/kapitoly-strategie/lide-a-spolecnost/1-4-vzdelavani/>. [cit. 2024-05-23].
- [24] *2.3. HOSPODAŘENÍ SE ZDROJI*. Online. ČR 2030. B.r. Dostupné z:
<https://www.cr2030.cz/strategie/kapitoly-strategie/hospodarsky-model/2-3-hospodareni-se-zdroji/>. [cit. 2024-05-23].
- [25] *Průvodce na téma: Cirkulární ekonomika*. Online. Lindström. B.r. Dostupné z:
<https://lindstromgroup.com/cz/article/cirkularni-ekonomika-aneb-odpad-jako-hodnotny-zdroj-surovin/>. [cit. 2024-05-11].
- [26] *Principy a pravidla územního plánování: Kapitola A – Principy udržitelného rozvoje území*. Online. Ústav územního rozvoje. 2010. Dostupné z:
<https://www.uur.cz/media/uldjhkpm/a1-20101115.pdf>. [cit. 2024-05-13].
- [27] ŠAFR, Jiří. *Životní styl a sociální třídy: vytváření symbolické kulturní hranice diferenciací vkusu a spotřeby*. Online. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-7330-154-5. [cit. 2024-05-15].
- [28] KRAMOLIŠ, Čeněk. *Rožnovský okres*. Online. Garn, 2010. ISBN 978-80-86347-63-9.
- [29] *Historie města*. Online. Rožnov pod Radhoštěm. B.r. Dostupné z:
<https://www.roznov.cz/cs/mesto-a-jeho-zivot/zivot-ve-meste/o-nasem-meste/jitka-test-historie/historie-mesta.html>. [cit. 2024-05-17].

- [30] *Regenerace sídliště Koryčanské paseky*. Online. Atelier per partes | krajinářská architektura. 2021. Dostupné z: atelierperpartes.cz. [cit. 2024-05-18].
- [31] VESELÝ, Martin. Bezpečnost na sídlištích: Jak vytvořit lepší a bezpečnější prostor mezi budovami. Online. In: . 2017. Dostupné z: <https://www.estav.cz/cz/5463.bezpecnost-na-sidlistich-jak-vytvorit-lepsi-a-bezpecnejsi-prostor-mezi-budovami/gallery?photo=8>. [cit. 2024-05-10].
- [32] *LE FAMILISTÈRE DE GUISE*. Online. LE FAMILISTÈRE DE GUISE. B.r. Dostupné z: <https://www.familistere.com/uploads/media/5f2167068090e/familistere-samborska-palmer-1-2020.jpg>. [cit. 2024-04-25].
- [33] *Dům dělnické kolonie - soubor Kotěrova dělnická kolonie - kulturní památka*. Online. Památkový katalog.cz. B.r. Dostupné z: [Zaměstnanecké kolonie 1900-1938 – sociální bydlení v severních Čechách](https://www.zamestnanecke-kolonie-1900-1938-socialni-bydleni). Online. Kudyznudy.cz. 2016. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/akce/zamestnanecke-kolonie-1900-1938-socialni-bydleni>. [cit. 2024-04-26]. [cit. 2024-04-26].
- [34] ORKÁČ, Radomír. *Šídlovec – jediné německé sídliště v Ostravě*. Online. Hrabova.info. 2020. Dostupné z: <https://www.hrabova.info/2020/11/11/sidlovec-jedine-nemecke-sidliste-v-ostrove/>. [cit. 2024-04-26].
- [35] LIPTÁK, Marian. *Věžový dům Hadovka*. Online. PANELAKY.INFO. 2018. Dostupné z: <https://panelaky.info/hadovka/>. [cit. 2024-04-23].
- [36] *Jižní město*. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2024. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%BEn%C3%AD_M%C4%9Bsto. [cit. 2024-04-23].
- [37] *Odolena Voda*. Online. Vyletnik.cz. B.r. Dostupné z: <https://www.vyletnik.cz/rejstrik/odolena-voda/>. [cit. 2024-04-23].
- [38] *Neberte nám nejhezčí sídliště, protestují d'ábliční proti výstavbě bytů*. Online. IDNES.cz. 2017. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/sidliste-dablice-protest-vystavba-bytu.A170731_2342193_praha-zpravy_nub. [cit. 2024-04-25].
- [39] Revitalizace parku a náměstí Krakov, Praha 8. Online. In: *Rusina Frei*. Dostupné z: <https://www.rusinafrei.cz/project/krakov/>. [cit. 2024-05-10].
- [40] *Petržalka spúšťa súťaž o najkrajšiu predzáhradku i komunitnú záhradu*. Online. Obecné noviny. 2021. Dostupné z: <https://obecne-noviny.sk/clanky/petrzalka-spusta-sutaz-o-najkrajšiu-predzahradku-i-komunitnu-zahradu>. [cit. 2024-05-21].
- [41] *Cíle udržitelného rozvoje*. Online. In: OSN. B.r. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>. [cit. 2024-05-10].
- [42] *Role ČSÚ v problematice udržitelného rozvoje*. Online. In: STATISTIKA & MY. 2018. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2018/09/18/role-csu-v-problematice-udrzitelneho-rozvoje/>. [cit. 2024-05-10].
- [43] *Veřejný prostor Smíchov City*. Online. MS - We make spaces. B.r. Dostupné z: <https://www.wemakespaces.archi/cs/prace/verejny-prostor-smichov-city>. [cit. 2024-05-21].

[44] *Poznejte Beskydy*. Online. Chráněná krajinná oblast Beskydy. B.r. Dostupné z: <https://beskydy.nature.cz/poznejte-chko>. [cit. 2024-05-17].

10. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Ukázka hierarchizace prostoru dle míry soukromí, sídliště Karlovy Vary (Zdroj: [31]).....	17
Obrázek 2. Familistéra, Francie (Zdroj: [32]).....	19
Obrázek 3. Kotěrova dělnická kolonie Louny (Zdroj: [33]).....	20
Obrázek 4. Německé sídliště Šídlovec, Ostrava (Zdroj: [34]).....	21
Obrázek 5. Věžový dům na Hadovce, Praha – Dejvice (Zdroj: [35]).....	22
Obrázek 6. Letecký pohled na sídliště Jižní město – Praha (Zdroj: [36]).	23
Obrázek 7. Sídliště Odolená Voda (Zdroj: [37])	23
Obrázek 8. Letecký snímek sídliště Ďáblice, Praha (Zdroj: [38]).....	24
Obrázek 9. Revitalizace centrální části sídliště Bohnice, Praha (Zdroj: [39])	29
Obrázek 10. Předzahrádky u domů v Petržalke, Slovensko (Zdroj: [40])	30
Obrázek 11. Cíle udržitelného rozvoje podle OSN , (Zdroj: [41])	32
Obrázek 12. Pilíře udržitelného rozvoje a jejich propojení (Zdroj: [42]).	37
Obrázek 13. Schéma cirkulární ekonomiky (Zdroj:[43])	39
Obrázek 14. Sociální interakce v zastavěném území (Zdroj: [44]).....	43
Obrázek 15. Poloha města Rožnov pod Radhoštěm (Zdroj: vlastní zpracování)	45
Obrázek 16. Vymezení plochy CHKO Beskydy (Zdroj: [45])	46
Obrázek 17. Umístění sídliště Koryčanské Paseky v rámci města (Zdroj: vlastní zpracování).....	47
Obrázek 18. Půdorysný pohled na sídliště (Zdroj: vlastní zpracování)	48
Obrázek 19. Rampa ke hlavnímu vstupu (Zdroj: archiv autora).....	50
Obrázek 20. Barevnost domů v jedné ze slepých ulic (Zdroj: archiv autora)	50
Obrázek 21. Barevnost domů na jihovýchodní straně sídliště (Zdroj: archiv autora).....	50
Obrázek 22. Pohled na domy v centru sídliště lemující hlavní ulici (Zdroj: archiv autora).....	50
Obrázek 23. Obchod s hospodou v centru sídliště (Zdroj: archiv autora)	51
Obrázek 24. Dětské hřiště olemované stromy od parkoviště (Zdroj: archiv autora).....	51
Obrázek 25. Krytý bazén (Zdroj: archiv autora)	52
Obrázek 26. Rozdělení budov podle funkce (Zdroj: vlastní zpracování)...	52

Obrázek 27. Optické oddělení komunikace křovím u řadového bytového domu (Zdroj: archiv autora)	53
Obrázek 28. Současný stav hierarchizace sídliště (Zdroj: vlastní zpracování)	54
Obrázek 29. Kritická místa dle pocitu autora (Zdroj: vlastní zpracování)	54
Obrázek 30. Prostor před domy spravovaný majiteli domu (Zdroj: archiv autora)	55
Obrázek 31. Prostor před domy spravovaný městem (Zdroj: archiv autora)	56
Obrázek 32. Parkování v jednosměrné ulici (Zdroj: archiv autora)	57
Obrázek 33. Parkování na chodnících na obousměrné komunikaci (Zdroj: archiv autora)	57
Obrázek 34. Parkování ve slepé ulici (Zdroj: archiv autora)	57
Obrázek 35. Výkres stávajícího stavu celého území sídliště, A1 - mateřská škola, A2 - základní škola, A3 - střední škola, A4 - gymnázium, B - bazén, C - obchod, D - hospoda, E - sezónní hospoda, F - skladovací průmyslové prostory (Zdroj: vlastní zpracování)	59
Obrázek 36. Stávající stav řešeného území sídliště (Zdroj: vlastní zpracování)	61
Obrázek 37. Návrh hierarchizace veřejného prostoru na sídlišti (Zdroj: vlastní zpracování)	64
Obrázek 38. Stávající stav řešeného území z pohledu sociální udržitelnosti (Zdroj: vlastní zpracování)	65
Obrázek 39. Návrhový stav řešeného území z pohledu sociální udržitelnosti (Zdroj: vlastní zpracování)	66
Obrázek 40. Stávající stav řešeného území z pohledu ekologické udržitelnosti (Zdroj: vlastní zpracování)	70
Obrázek 41. Návrhový stav řešeného území z pohledu ekologické udržitelnosti (Zdroj: vlastní zpracování)	71
Obrázek 42. Ukázka dětského, workoutového a pobytového prostranství u domu č. p. 1659 (Zdroj: vlastní zpracování)	72
Obrázek 43. Ukázka vyvýšené křižovatky na hlavní ulici Svazarmovská (Zdroj: vlastní zpracování)	72